

Archiefselectie in de Franse tijd. Het ‘bureau du triage des titres et papiers’ in het departement van de Nedermaas 1798 – 1803*

door J. M. Lemmens

Inleiding

‘Minachting voor alles wat een verdreven régime heeft voortgebracht is eigen aan iedere omwenteling; bij de Franse republikeinen was zij bijzonder fel en desastreus. Zij uitte zich in het kapotslaan van de koningsgraven te Saint Denis, door het versmelten van de kostbare reliekschrijnen in de ovens van de muntateliers. Doch eveneens in de wet van 25 juni 1794, die de vernietiging voorschreef van alle titels van adellijke afstamming en feodale rechten, die bovendien talloze bescheiden welke als rechtstitels of hulpmiddelen voor het beheer van de genationaliseerde goederen waardeloos werden geacht impliciet naar de munitiewerkplaatsen of via publieke verkoop naar de papiermolens verwees. Een systematische vernietiging dus, doch veelal door piëteitsloze fanatici uitgevoerd, volgens richtlijnen waarvan men de intentie en onkunde afleest uit een brief van de minister van binnenlandse zaken in 1793 gericht aan de waarnemende archivaris te Rijsel: “Tous les papiers anciens et d’écriture gothique ne doivent être que des titres féodalité, d’assujettissement du faible au fort et des règlements politiques heurtissant presque toujours la raison, l’humanité et la justice. Je pense qu’il vaut mieux substituer à ces ridicules paperasses la Déclaration des droits de l’homme, c’est le meilleur titre qu’on puisse avoir”.¹

Klopt dit beeld dat de in 1997 overleden oud-archivaris van Maastricht, Huub Wouters, ons hier voorspiegelt? Is hier sprake van een realistische weergave van de historische werkelijkheid of van mythevorming? Tegen de mening van Wouters staat de constatering van Pomian, welke betoogt dat de nieuwe archiefwetgeving bedoeld was om op een verantwoorde wijze te komen tot selectie van archiefbescheiden.² Vanuit Pomians perspectief bezien lijken de archiefmaatregelen eerder beschermend dan destructief van aard. Nader onderzoek is dus gewenst.

In hoeverre stond het selectiebeleid op papier en in welke mate werd het in de praktijk ook zo uitgevoerd? In dit artikel gaan we de eerste grootschalige archiefselectie in de moderne geschiedenis bekijken, die gebaseerd was op gericht overheidsbeleid. Het onderzoeken van de archiefselectie in het revolutionaire Frankrijk – waartoe het departe-

ment van de Nedermaas behoorde – is boeiend, omdat we willen weten welke motieven en criteria in het toenmalige Frankrijk ten grondslag lagen aan de uitgevoerde selectie.

Waarop was, naast de archiefwet van 7 messidor an II (25 juni 1794), het archiefbeleid in Frankrijk gebaseerd en welke nadere instructies waren er? Waren de ambtenaren voor de archiefselectie ('les préposés du triage des titres et papiers') in de Nedermaas, inderdaad piëteitsloze fanatici of waren het gewone ambtenaren? Hoe gingen ze te werk en wat hebben ze gedaan tussen 1798 en 1803 te Maastricht? Wat werd bewaard en wat werd er vernietigd en – niet op de laatste plaats – wat is er vanuit Maastricht naar Parijs opgestuurd? Bodden de oud-functionarissen van kerkelijke en rechterlijke instellingen verzet toen hen gevraagd werd het archiefmateriaal in te leveren? Is de missie van het 'bureau du triage des titres et papiers' in het departement uiteindelijk geslaagd? Dit zijn de vragen die in dit artikel aan de orde zullen komen.

Deze studie kan hopelijk tevens een bijdrage leveren aan een beter begrip van de archiefselectie in Frankrijk van 1789 tot 1815 en in het departement van de Nedermaas in de periode 1798-1803. De twee bijlagen met betrekking tot de uitgevoerde selectie van archiefmateriaal van de onder handen genomen kerkelijke en rechterlijke instellingen in het departement van de Nedermaas zijn een welkome aanvulling én een bruikbare toegang voor toekomstige onderzoekers naar de archiefvorming van één van die instellingen uit het Ancien Régime. Per instelling wordt immers duidelijk aangegeven wat vernietigd en/of bewaard werd, hoelang men over de selectie heeft gedaan en waar precies binnen het Frans archief men informatie kan vinden over desbetreffende instelling.

Op deze wijze hebben we – ruim tweehonderd jaar na dato – hopelijk voldaan aan Hedstrom's oproep om goede 'interfaces with time' (= nadere toegangen) te vervaardigen en de uitgevoerde selectie nader toe te lichten. Toekomstige onderzoekers hebben immers het recht te weten op basis van welke selectiecriteria archivariissen de splitsing tussen te bewaren en te vernietigen archiefbescheiden uitvoeren.³

Het onderzoek waarop dit artikel is gebaseerd, vond plaats in het Rijksarchief Limburg te Maastricht. Daar bevindt zich het archief van het departement van de Nedermaas. Met name het commissie-archief van het 'bureau du triage', bestaande uit duizenden folio's in het Frans, is onderzocht. Daarnaast is de correspondentie met het departementaal bestuur doorgenomen, te weten de afdeling 'titres et papiers' in de inventaris van Hardenberg en Nuyens, met eveneens uitsluitend Franse teksten.⁴ Ook het merendeel van de literatuur is van Franse origine. Dit is dan ook de reden dat er meer Franse citaten in de tekst van dit artikel voorkomen dan U normaal gesproken in de Publications gewend bent. Wij hebben de meeste citaten ook kort samengevat en vertaald. Desgewenst kunt U ze overslaan, maar voor de fijnproevers hebben we ze toch laten staan.

De wettelijke basis voor de aanpak van de oude archieven

De wet van 7 messidor an II (25 juni 1794) is de basis van de archieforganisatie van de Franse republiek. Elke burger kon in elke archiefbewaarplaats, op vastgestelde dagen en uren, verzoeken om inzage van de stukken die aanwezig waren. De wet voorzag eveneens in de selectie van de archieven van alle opgeheven instellingen uit het Ancien Régime. De oorkonden en handschriften die van belang waren voor de geschiedenis, de wetenschap, kunsten en het onderwijs moesten er uitgelicht worden.

We verplaatsen ons voor een moment naar het revolutionaire Frankrijk anno 1792. Door de vrees voor restauratie had Condorcet (wiskundige, filosoof en revolutionair politicus), op 19 juni 1792, opgeroepen om alle depots in de departementen waar adellijke eigendomsrechten opgeslagen lagen, te verbranden. Dit had een vloedgolf van openbare verbrandingen van archiefmateriaal tot gevolg.⁵ In 1795 schrijft 'l'Agence temporaire des titres' in Parijs, dat de nieuwe archiefwet van 1794 vooral bedoeld was om archiefmateriaal te behoeden voor vernietiging: 'C'est pour sauver les précieux restes des chartres et archives, et arrêter le brigandage qui s'exerçait sur ces richesses (...).'⁶

Op het toppunt van de Terreur en de angst voor restauratie kwam deze nieuwe wet op 25 juni 1794 tot stand. Armand-Gaston Camus (nationaal archivaris) had al op 12 mei 1792 aangegeven hoe om te gaan met het archiefmateriaal uit het feodale tijdperk:

- 1 Niets te vernietigen dat bruikbaar zou kunnen zijn op gebied van eigendomsrechten, wetenschap en kunst.
- 2 Niets te bewaren dat als monument zou kunnen dienen voor de feodaliteit en/of de adel.
- 3 Openbaarheid van archieven voor alle burgers, zonder onderscheid des persoons.⁷

Poulot betoogt dan ook dat de wet van 1794 niet zozeer een vertrekpunt is, maar meer een eindpunt. De wet moest de verbrandingen doen stoppen en de archiefvernietiging gaan reguleren, zodat de overheid en de burger het bruikbare archiefmateriaal konden benutten. Poulot schrijft letterlijk: 'La loi du 7 messidor an II (25 juin 1794), considérée traditionnellement comme la charte constituante des archives de France, marque de ce point de vue un aboutissement. Expression achevée du tri réfléchi auquel tous aspirent, elle recense les différentes raisons de conserver les pièces et divise le matériaux à archiver en trois classes: la première concerne le domaine et l'administration publique; la seconde les affaires judiciaires; la troisième l'histoire, les sciences et les arts..(....)'.⁸ Pomian schrijft, dat de nieuwe archiefwet zelfs contra-revolutionair is, omdat ze *niet* alles wat herinnerde aan het Ancien Régime beoogde te vernietigen: 'Bien qu'elle se situe en pleine Terreur, la loi du 7 messidor est donc votée à ce stade de la Révolution qui répudie déjà comme un acte contre-révolutionnaire la destruction indiscriminée des souvenirs objectivés de l'Ancien Régime. (...).'⁹ Deze nieuwe wet was weliswaar de basis voor een op overheidsbeleid geschoei-de grootschalige archiefselectie, maar het doel was niét simpelweg vernietiging!

Voor de juiste appreciatie van deze wet, verwijzen we naar tekst van deze wet.¹⁰ Artikel 16 bepaalt: 'Pour parvenir au triage prescrit, il sera choisi des citoyens versés dans la connaissance des chartes, des lois et des monuments (...)'. Met andere woorden, er moeten deskundige burgers benoemd worden, die de triëring (schifting tussen te bewaren en te vernietigen archiefbescheiden) moeten uitvoeren. Artikel 18 vult aan: 'Leurs fonctions ne dureront que six mois, à compter du jour où ils entreront en activité.' De triëring mag niet langer dan zes maanden in beslag nemen. En artikel 19 heeft het tenslotte over: 'trois citoyens qui auront les connaissances requises par l'art. XVI. Ils prendront le titre de préposés au triage.' Slechts drie ambtenaren mogen worden benoemd. Enkel op basis van deze summiere aanwijzingen is het duidelijk, dat de triagecommissie(s) voor een welhaast onmogelijke opgave geplaatst werd(en), Dat geldt uiteraard ook voor de triagecommissie in Maastricht.

Immers de archieven van alle opgeheven instellingen uit het Ancien Régime omvatten:

- 1 de archieven van kerkelijke instellingen
- 2 de archieven van rechterlijke instellingen
- 3 de archieven van de gilden en handelsverenigingen
- 4 de archieven van rijksheerlijkheden
- 5 de archieven van adellijke families

Dit betekende dat honderden archieven per departement voor de triage in aanmerking kwamen.

Nadere uitvoeringsregels voor de selectie

Was de wet van 1794 de grondslag voor de vorming van het nationaal archief te Parijs, de wet van 1796 was nodig om te komen tot de vorming van archiefbewaarplaatsen in elk departement van Frankrijk, inclusief de Nedermaas. Na de triëring zou er nog veel archiefmateriaal overblijven, dat nu eindelijk goed beheerd diende te worden. 'Depuis 1789-1790, des dépôts énormes d'archives en déshérence, ecclésiastiques, administratives, judiciaires, familiales, s'étaient accumulés dans les départements, et la loi de messidor an II n'avait en aucune façon assurée leur sort en décidant, abstraitement, qu'elles "ressortaient aux archives nationales comme à leur centre commun".'¹¹ Ook volgens Guyotjeannin was de situatie op basis van de wet van 1794 alles behalve duidelijk: wat moest men rekenen tot de "nationale archieven", cq. nationaal erfgoed?¹² Men sprak over archieven van de prefectuur ofwel over archieven van het departement, maar nog niet over de nationale archieven van het departement mét inbegrip van de archieven van de opgeheven instellingen uit het Ancien Régime. De wet van 1796 ruimde deze onduidelijkheid op. Er kwam in elk departement een archiefbewaarplaats voor archieven van het departement, die onderdeel uitmaakten van het nationale erfgoed.

Naast de 48 artikelen tellende wet van 1794 is de wet van 5 brumaire an V (26 oktober 1796) –slechts zeven artikelen- van fundamentele betekenis voor het departement van de Nedermaas. Zij vormt de basis voor de oprichting van een departementaal archief en van de triagecommissie aldaar.¹³ Op grond van deze wet werd er een departementaal archief gevormd, de voorloper van het Rijksarchief Limburg te Maastricht. Daar moesten alle titels en papieren van instellingen uit het Ancien Régime worden verzameld. Deze archieven moesten uitgesplitst worden en ter beschikking worden gesteld aan Domeinen. Daartoe dienden ambtenaren aangesteld te worden om de archieven te verzamelen, te triëren, te beheren en te ontsluiten. De aanstelling van deze ambtenaren, 'les préposés aux triage' liet nog jaren op zich wachten, omdat een nadere instructie niet voorhanden was.

De triagecommissie moest aldus voor ze haar werk kon beginnen eerst haar instructies ontvangen uit Parijs. Parijs stuurde de instructies uiteindelijk pas op 22 april 1798 – in vijfvoud en gedrukt en wel – naar de hoofdplaatsen van de negen geannexeerde departementen in het huidige België en Nederland, waaronder Maastricht.¹⁴

De instructie voor de ambtenaren belast met de selectie

In zijn missive van 22 april 1798 schreef de Franse minister van Financiën: 'Je vous transmets, citoyen, cinq exemplaires imprimés de l'instruction préliminaire pour régler les premières opérations relatives au triage des titres dans les neuf Départements réunis, et un même nombre d'exemplaires de la loi du 7 messidor an II, sur les dispositions de laquelle les préposés au triage des titres doivent baser leurs opérations.'¹⁵

Wat behelsde deze 'instruction préliminaire' van 5 germinal an VI (25 maart 1798) nu eigenlijk? Te Maastricht was de tekst onbekend, omdat deze niet terug te vinden was in het Frans archief. Gelukkig bleek de gezochte tekst aanwezig in het Rijksarchief Anderlecht te Brussel.¹⁶ De taakstelling wordt in fraaie bewoordingen omschreven: 'Le recouvrement des propriétés nationales étant l'un des principaux et des plus essentiels objets de l'opération, l'Administration centrale du département veillera toujours scrupuleusement à ce que le triage prenne, dès sa naissance, cette direction. Ainsi, les dépôts domaniaux, ceux provenant des corps ecclésiastiques, communautés religieuses et établissements supprimés, les papiers provenant des émigrés et autres, auront la préférence sur les dépôts judiciaires, proprement dits, où on est presque sûr de rencontrer beaucoup moins de titres de cette espèce.' Het veiligstellen van nationale eigendommen en eerst de kerkelijke en daarna de andere opgeheven instellingen onder handen nemen. Dit bepaalde ook de volgorde van de werkzaamheden van de nog op te richten triagecommissie in het departement van de Nedermaas. De beurt was eerst aan de kerkelijke instellingen en daarna aan de rechterlijke instellingen. De archieven van de 'émigrés et autres' kwamen in de Nedermaas overigens nooit in beeld.

De gehele cirkel van archiefbewerking komt in de instructie aan de orde en wordt in de tekst uitgediept. Met name de wijze waarop men moest selecteren en splitsen wordt duidelijk aangegeven: 'Les papiers doivent d'abord être divisés en deux classes principales; papiers à conserver, papiers à anéantir. Chacune des deux se subdivise; les papiers à conserver concernent ou le domaine, ou les propriétés publiques, ou l'ordre judiciaire, ou l'histoire, ou les progrès des arts.' Naast te bewaren en te vernietigen stukken, gaat het ook om het apart zetten van stukken die van historisch, wetenschappelijk en artistiek belang waren en die dan later naar Parijs opgestuurd dienden te worden.

In ruim anderhalve pagina wordt duidelijk gemaakt wat er bewaard moest worden en ook de volgorde – eerst stukken te bewaren en daarna pas stukken te vernietigen – vinden wij veelzeggend. Volgens ons geeft dit duidelijk aan, waarop tijdens de selectie de nadruk gelegd moest worden. De tijd van "blind" vernietigen was in 1798 allang voorbij.

Men moest wél vernietigen om door de bomen het bos te blijven zien. De hoeveelheid archiefmateriaal was zo groot, dat de administratie er niet mee uit de voeten kon. De categorieën te vernietigen stukken werden precies omschreven: 'Les papiers à anéantir sont ceux indiqués par l'article IX de la loi du 7 messidor an II, et les papiers évidemment inutiles et qui doivent être mis au rebut. On entend par papiers de rebut toutes pièces informes, sans signatures (depuis les temps où l'usage de signer les actes s'est établi et a été ensuite converti en loi), ou d'une inutilité absolue; tous les papiers insignifiants, les quittances de cens et rentes, de lods et ventes, et tous les brevets et commission militaires, à l'exception des brevets des généraux et commandants d'armée; toutes nominations aux bénéfices, cures ou chapelles, à l'exception des nominations aux évêchés et abbayes, et de celles qui auraient été faites par des bulles de papes; tout ce qui est relatif à la mise en possession de ces bénéfices; toutes les provisions anciennes et les provisions gratuites; les anciennes procédures qui ont subi un jugement définitif et qui ne sont plus susceptibles d'être remises sur le bureau; les procédures entre les ci-devant évêques et les chapitres, les abbés commandataires et les religieux, les prieurs titulaires et les curés; les procédures pour droits de directe et droits honorifiques, pour la pêche et la chasse; les mémoires imprimés produits dans les instances, les requêtes, contredits, salvations et inventaires de productions; les registres de présentation, d'affirmation de voyages, les sentences et arrêts de soit- communiqué et d'ajournement; enfin tous les papiers qui seront reconnus inutiles.' Behalve vernietigbare stukken wijst de instructie – net als een moderne selectielijst – ook categorieën te bewaren stukken aan: 'Les papiers à conserver concernent ou le domaine ou les propriétés publiques, ou l'ordre judiciaire, ou l'histoire, ou les progrès des arts'. Bovendien waarschuwt de instructie voor overhaast vernietigen: 'Il sera essentiel de ne pas confondre au nombre des papiers de rebut, des notes ou documents qui, par eux-mêmes et pris isolément, pourraient être jugés insignifiants, mais qui souvent, rapprochés de titres existants, peuvent fournir des renseignements, renouer une chaîne de titres interrompue par une lacune, et rappeler une propriété qui serait échappée sans ce fil'. En ten-

slotte is het van belang, dat *niet* de triagecommissie de uiteindelijke selectiebeslissing nam, maar het politieke gezag in Parijs. 'Aucuns titres ni papiers, pas même ceux jugés de rebut, ne peuvent être anéantis qu'en vertu d'un arrêté du Directoire exécutif'.¹⁷ Niets mocht worden vernietigd zonder besluit van het Directoire exécutif. Of dit in de praktijk ook zo gebeurde, weten we niet. Maar heden ten dage gebeurt de formele vernietiging nog steeds zo op deze manier. Zowel in Frankrijk als Nederland beslist de politiek uiteindelijk over de vernietiging van modern archiefmateriaal en niet de archivariissen.

In de 'instruction préliminaire' uit 1798 staat bovendien een verhelderende zin die een en ander verduidelijkt: 'C'est à la sagacité et à la prudence des préposés au triage à garder un juste milieu entre le vandalisme barbare qui voudrait tout anéantir même au détriment de la République, et la manie minutieuse de tout conserver, qui contrarierait l'intention visible de la loi, qui n'accorde cet avantage qu'à ce qui peut être nécessaire et utile.'¹⁸ De wijsheid en de voorzichtigheid van de triage-ambtenaren moet zorgen voor een evenwicht tussen barbaars vandalisme, dat alles wil vernietigen, en de muggezifterij die alles wil bewaren, in strijd met de intentie van de wet, die dat voordeel slechts toekent aan datgene dat noodzakelijk en bruikbaar kan zijn.

Instelling van het 'bureau du triage' en de aanstelling van de 'préposés aux triage' te Maastricht

Op 25 januari 1798 (6 pluviôse an VI), voorafgaand aan de instructie, benoemt de minister van Financiën, geaccordeerd door het Directoire Exécutive, de ambtenaren voor de archiefselectie. Het worden er drie, te weten: Bosch, Philippens l'aîné en Claessens voor een daggeld van vijf francs en 78 centimes. Zij krijgen een hulpje, die ze zelf mogen benoemen voor een franc en 67 centimes per dag. Uit het salarisoverzicht van 6 april 1799 zien we, dat ene Tripels benoemd is tot 'garçon du bureau'.¹⁹

Over de heren weten we niet veel. Jean Henri Bosch was medicus, Jean Baptiste Claessens was jurist en Godefroid Philippens eveneens. De aanduiding l'aîné bij Philippens duidt erop, dat er twee Philippens waren, die dezelfde voorletter en functie hadden. Vader Godfroid was griffier van Sint Pieter en zijn zoon Guillaume volgde hem in 1791 op. Godfroid had als gepensioneerde alle tijd voor de triagecommissie. De later benoemde Wilmar was de landmeter en latere vrederechter van Meerssen. Deze Antoine Wilmar behoorde eveneens tot de notabelen binnen het departement en in de stukken wordt over hem gezegd, dat hij 'adj(o)int au maire (Meerssen)' was en behoorde tot 'une famille rural, mais estimé par ses sentimens honnêtes.' Van de eveneens later benoemde Charles Caldaguès weten we enkel, dat hij eerder bij Domeinen had gewerkt. In de volkstelling van 1802-1803 komen we hem tegen als rentenier. Alles bij elkaar genomen een goed opgeleide groep mensen, die belast werd met de triëring. Bovendien een groep mensen, die een

vooraanstaande rol heeft gespeeld binnen de gemeente Maastricht en het departement tijdens van de Franse tijd. Immers Bosch was in 1797 municipaal commissaris te Maastricht. Claessens was nadien gedurende de jaren 1805-1813 lid van de gemeenteraad te Maastricht. Wilmar was in 1798-1799 departementaal administrateur en in de jaren 1800-1807 lid van de 'Conseil général du département'. Over Bosch kunnen we nog melden, dat hij later tevens voorzitter van de medische commissie van de provincie Limburg was en na zijn vertrek naar Brussel erelid werd van de Academie van Oudheden van België, alwaar van hem gezegd werd, dat hij een 'homme de talent et d'une esprit cultivé' was. Enigszins bevreemdend is het, dat de triagecommissie in de periode van haar bestaan (1798-1803) niet in de 'Almanach du département' wordt genoemd. Blijkbaar was de triagecommissie geen regulier onderdeel van de centrale administratie van het departement.²⁰ De 'préposés' waren waarschijnlijk geen gewone departementale ambtenaren, maar tijdelijke krachten, die direct onder de verantwoordelijkheid van Parijs vielen.

De archieven van de opgeheven kerkelijke instellingen kwamen in eerste instantie terecht bij de griffier van het secretariaat van het departement, Gerard Joseph Paulussen. 'Les titres et papiers, depuis la suppression des couvents, ont été déposés aux archives du département et confiés à la garde de l'archiviste'.²¹ Hiermee was de jurist Paulussen feitelijk de eerste rijksarchivaris van Limburg. Volstrekt onduidelijk is wat Paulussen met deze archieven deed. Waarschijnlijk enkel beheren, maar zeker weten we dat niet. Hij heeft wel informatie verschaft aan de triagecommissie en kreeg de archieven na bewerking door de triagecommissie weer terug om verder te beheren. Veel weten we niet over Paulussen, maar door een brief van prefect Roggieri aan Parijs uit 1807 komen we iets meer over hem te weten: 'La conservation de ce dépôt exigeait la (présence; toevoeging auteur) d'un archiviste et le besoin de la consultation de titres, écrits les uns en flammand, les autres en allemand, d'autres enfin en français et en latin, nécessita le choix d'une personne qui connût ces diverses langues. L'administration centrale le fixa sur le monsieur Paulussen qui possédait les qualités nécessaires à cette place qu'il a remplie avec le plus grand succes au traitement annuel de 1600 francs (...).'²² Dus naast beheer ging het ook om inlichtingen te verschaffen aan administratie en burgers. De grote verworvenheid van de archiefwet van 1794 was dus ook in het departement van de Nedermaas werkelijkheid geworden.

Wellicht heeft Paulussen ook regelmatig bijgesprongen om de triagecommissie te helpen bij het ontcijferen van moeilijke paleografische teksten in de verschillende talen, want regelmatig klaagt de triagecommissie over moeilijk ontcijferbare stukken. "Nous avons procédé aujourd'hui à l'examen des titres de plusieurs couvents qui n'ont remis que quelques registres, demain nous commencerons au triage du dépôt des Croisiers de Venlo qui pour la confusion égale à peu près celui des Vieux Joncs (Aldebiesen) et présente une masse enorme de vieux parchemins indéchiffrables, ce travail sera long qu'en-nuijant et difficile".²³ Een paar dagen later schrijft de triagecommissie aan het departe-

mentaal bestuur het volgende: "Nous avons commencé depuis hier au dépouillement d'un dépôt qui quant au désordre, et à la vétusté des titres ressemble à celui des Vieux Jons après le court examen que nous en avons fait jusqu'ici. Nous avons pu observer que les titres remis sont tous fort anciens et que presque aucun nouveau ne s'y rencontre. Ce cadastre des revenus, les derniers registres de recette et tous les comptes manquent également, de sorte que nous n'avons rien pour nous conduire dans le débrouillement d'un casier fermé par quelques centaines de parchemins qui ne sont à déchiffrer que par une patience et une attention fatigante".²⁴ De te klaren klus voor de triagecommissie was enorm moeilijk én omvangrijk.

De eerste werkzaamheden van de selectiecommissie

Op 7 juni 1798 begint de triagecommissie haar werk in een van de zalen van de centrale administratie, in het prefectuurgebouw aan de Bouillonstraat te Maastricht. In eerste instantie kijkt men naar de kerkelijke instellingen van het departement, waarvan men een overzicht heeft samengesteld:²⁵

- 1 Kommanderij van de Aldenbiezen (te Rijkhoven)
- 2 Dominicanen, Augustijnen, Bogaarden, Kruisheren, Alexianen, Witte Vrouwen, Beyaard, Annunciaten, Calvarieberg, Nieuwenhof, Sint André, Sint Catharinadal en Grijze Zusters te Maastricht
- 3 Sint Agnes, Sint Claire, Onze-Lieve-Vrouw, Reguliere Kanunniken en Sint Jacques te Tongeren
- 4 Abdijen van Hocht, Rolduc, Keysersbosch en Rotem
- 5 Kruisheren, Annunciaten en Heilige Geest te Venlo
- 6 Capucijnen te Sint-Truiden
- 7 Recollecten te Slavante
- 8 Brigittijnen te Loon
- 9 Norbertinessen te Rekem
- 10 Kathedraal, Munsterabdij en Begijnen te Roermond
- 11 Sint Catherinadal te Hasselt
- 12 Penitente Recoletten, Reguliere Kanunniken van Marienhage en Marienwijngaard te Weert
- 13 Kartuizers te Zeelhem

Er ontbreekt, volgens de 'préposés' Bosch, Philippens en Claessens, nog een aantal archieven van belangrijke kerkelijke instellingen: 'Nous avons arrêté également d'informer l'administration centrale que les dépôts les plus précieux, tels que ceux du chapitre de Thorn, de Maestricht, de Tongres, des abbayes de St. Trond et de Herkenrode n'y sont point postés en invitant de les faire transporter dans le chef-lieu'.²⁶ Met andere woorden,

de belangrijkste archieven moesten nog worden overgebracht. Echter het archief van Thorn was al naar Essen overgebracht, waar de abdis heen was gevluht, en het archief van Herkenrode was inmiddels al bij particulieren ondergebracht.²⁷

De gevorderde archieven werden opgeslagen bij het departementaal archief van het departement van de Nedermaas, ook gevestigd in het prefectuurgebouw. Deze archiefbe- waarplaats werd beheerd door Paulussen. Een ander deel van de gevorderde archieven werd opgeslagen bij de Dienst der Nationale Domeinen. Hier lagen bijvoorbeeld de archieven van de kapittels van Sint Servaas en Onze-Lieve-Vrouw uit Maastricht opgeslagen. Het ophalen gebeurde door douane en/of politie in opdracht van de triagecommissie, die voor dit werk ook moest betalen. 'Etat de ce qui est dû aux soussignés huissiers du département pour le transport par eux fait au bureau du triage, tant des Vieux Joncs et de trente sept autres établissements religieux déposés aux archives du département, que d'une partie de ceux des chapitres St. Servais et Notre Dame déposés à la direction des domaines, fait pour ces différents transports ensemble la somme de dix neuf francs, ci 19 francs'. Deze transportkosten zouden vaker problematisch blijken, omdat de triagecommissie over onvoldoende financiële middelen beschikte. Volgens Flament kon de triagecommissie vanaf 16 februari 1798 ook gebruik maken van de proostdij van Sint Servaas. Echter, de triagecommissie blijft enerzijds klagen over moeilijkheid van de selectieklus en anderzijds over het ruimtegebrek om archieven op te slaan en te bewerken.²⁸

Op 22 juli schrijft ze wederom aan het departementaal bestuur: "Nous espérons, citoyens administrateurs, d'après l'exposé que nous venons de vous faire de nos travaux, qu'ils méritent votre approbation, en tout cas nous désirerions, que vous nommeriez des commissaires dans votre sein qui en se rendant sur les lieux pourraient par eux-mêmes se convaincre de l'étendue du travail et du désagrément qui doit accompagner le maniement de vieux registres écrits dans des langues différentes et en caractères presque indéchiffrables."²⁹ De archiefstukken van de verschillende gevorderde archieven bevatten inderdaad verschillende talen – Latijn, Middel-Nederlands, Duits in gotisch schrift en soms Frans – en dat maakt het werk van de triagecommissie niet gemakkelijker.

De selectie in de archieven in de praktijk

Nadat de triagecommissie een groot aantal archieven naar Maastricht had laten brengen, kon het selectiewerk beginnen. 'Nous devons d'après le texte de l'instruction procéder au triage des papiers à rebut d'un autre établissement, mais nous ne le pourrons sans être débarrassés du tas immense de registres et papiers au rebut du premier. Nous est donc nécessaire un local pour placer ces papiers à rebut et nous vous invitons à nous faire indiquer un quelconque pourvu seulement qu'il ne soit pas trop humide.'³⁰ Het departementaal bestuur reageert hier niet direct op, zodat de triagecommissie nogmaals aan de bel trekt

vanwege ruimtegebrek. 'Nous vous réitérons la demande d'un local propre a y placer les papiers évidemment au rebut, la salle qui nous sert de bureau en étant entièrement encombrée.'³¹ Uiteindelijk wordt de triagecommissie gehoord en vanaf 8 oktober 1798 krijgt ze een andere en grotere ruimte in het prefectuurgebouw, waar tevens burgers ontvangen kunnen worden die inlichtingen willen verkrijgen met betrekking tot eigendomsrechten. Er komen vaste openingstijden; 's morgens van 8.00 tot 13.00 uur en 's middags vanaf 15.00 uur tot 18.00 uur.³²

De centrale administratie wil dat de triagecommissie sneller haar werk doet. "Le même jour une lettre de l'administration centrale du département invite les préposés à procéder sous le plus bref delai à l'examen des titres des capucines de Maseijck qui se trouvent déposés à la direction des domaines'.³³ Tevens stuurt de triagecommissie brieven naar alle commissarissen van de verschillende kantons om alle archieven van kerkelijke instellingen te inventariseren. Ook worden oud-functionarissen van diverse kerkelijke instellingen benaderd, die inlichtingen kunnen verschaffen over verdwenen archiefmateriaal.³⁴ Oud-rentmeester Van Panhuijsen brengt stukken aan bij de triagecommissie met betrekking tot kerkelijke instellingen binnen de Landen van Overmaas. Er wordt archiefmateriaal uit Aken teruggevorderd, zoals van het Bogaardenklooster en het Annunciatenklooster te Maastricht.³⁵ Zelfs wordt de politie soms aangeschreven om mee te helpen bij terugvinden van archiefmateriaal. Er worden huiszoekingen gedaan en er vinden ondervragingen plaats.

'Votre lettre du 24 vendémiaire, citoyens administrateurs, nous informe que nos fonctions ne se bornent pas à la l'exécution pure et simple du triage des titres et papiers, qui nous sont déposés dans notre bureau, mais qu'elles tiennent aussi aux mesures préparatoires pour parvenir au recouvrement des titres qui sont supposés soustraits. En effet l'article 23 de loi du 7 messidor et l'article de l'instruction du ministre y relatifs, nous autorisent à visiter les cabinets des anciens fonctionnaires publics qui n'auraient fait dans ce mois aucune déclaration des titres qui leur ont été confiés pour l'exercice de leurs fonctions.'³⁶

Er was het departementaal bestuur veel aan gelegen om eigendomsrechten, van met name kerkelijke instellingen, te achterhalen. Immers daar verwachtte het veel inkomsten van, die het voortdurend in financiële malaise verkerende bestuur goed kon gebruiken. Niet iedereen wenste mee te werken. Vele archieven bleven onvindbaar of waren reeds meegenomen naar Duitsland, naar de gebieden die aan de rechteroever van de Rijn lagen. Hierheen vluchtte een groot gedeelte van de adellijke families en de hogere clerus.

Tijdens deze eerste selectieronde van kerkelijke archieven werden archieven, die betrekking hadden op weldadigheid en/of armbestuur afgesplitst. De eigendomsrechten waren niet bestemd voor Domeinen, maar voor het op te richten Burgerlijk Armbestuur, het zogenaamde 'Bureau Central de Bienfaisance'.³⁷ De rechterlijke archiefstukken van de kerkelijke instellingen werden eveneens apart gehouden. Die moesten later nauwkeu-

riger worden onderzocht. En tenslotte werden stukken afgesplitst, die van historische waarde konden zijn. De charters en cartularia werden apart gehouden en zij zouden later naar Parijs opgestuurd worden.

Het einde van de selectiecommissie(s)

In ieder geval stokten de werkzaamheden al snel. Reeds op 27 maart 1799 had men de tot dan toe gevorderde kerkelijke archieven onderzocht en geselecteerd. De triagecommissie schrijft aan het departementaal bestuur: 'N'ayant plus aucun dépôt des titres dans notre bureau, il ne nous reste qu'à examiner et classer les pièces conservées pour l'histoire et à former encore un état des titres et papiers relatifs aux hospices ou fondations pieuses que nous avons rencontrés parmi les archives des chapitres qui en avaient l'administration. Nous réitérons l'invitation de presser l'envoyé des dépôts qui doivent avoir été rassemblés dans les cantons par les commissaires que vous y avez envoyés'. Vervolgens worden de werkzaamheden tijdelijk opgeschort. Van 29 maart tot 30 april om precies te zijn.³⁸

Gelukkig komen er nog nieuwe archieven binnen, omdat de commissaris van het kanton Tongeren, de heer Leijer, een nieuwe zending gevorderde kerkelijke archieven uit het kanton Tongeren naar Maastricht opstuurt. 'Nous avons l'honneur de vous informer que aujourd'hui nous avons repris nos opérations du triage, que nous avons suspendues depuis le 10 germinal dernier.'³⁹ Het is echter van korte duur. De triagecommissie schrijft aan het departementaal bestuur: 'Conformément à notre lettre, adressée à l'administration centrale de ce département du 13 de ce mois et n'ayant aucun dépôt réuni pour le présent au bureau, nous suspendons dès demain nos opérations pour les reprendre lorsque l'administration centrale aura pu prendre des mesures pour réunir soit des titres domaniaux, s'il en existe encore, soit des titres concernant l'ordre judiciaire épars sur les divers points du département.'⁴⁰ Antwoord van departementaal bestuur blijft uit, waarop de triagecommissie op 16 juli schrijft, dat dit haar laatste werkdag is.⁴¹ Op 26 juli 1799 neemt Claessens in ieder geval ontslag als préposé: hij wordt directeur van de jury in het arrondissement Hasselt. In zijn plaats wordt een andere bekende van het departementaal bestuur, Antoine Wilmar, benoemd. Zijn handtekening is in de proces-verbalen niet terug te vinden, omdat de werkzaamheden opgeschort blijven.⁴² Wilmar is wél betrokken bij de opsturing van waardevolle historische, wetenschappelijke en artistieke archiefstukken naar Parijs op 29 juli 1799.⁴³

In het jaar 1800 gebeurt er niets met betrekking tot triëring. Wel schrijft de minister van Binnenlandse Zaken, dat het werk van de préposés erg belangrijk is; hij vindt dat ze evenveel moeten verdienen als de andere departementale ambtenaren en hij geeft ze zelfs méér salaris. Hij schrijft: 'Les citoyens attachés à cette fonction doivent être classés parmi les employés de la préfecture et en faire partie; il en résultera une grande économie; vous

épargnez des frais de bureau, bois et lumières, ceux de la location du local employé et probablement deux employés vous suffiront, l'un pour la section administrative, et l'autre pour la section judiciaire; j'augmenterai convenablement la somme qui vous sera allouée pour les employés et frais de bureau de la préfecture pendant l'an neuf.⁴⁴ Wanneer precies de verantwoordelijkheid voor de triage van het ministerie van Financiën naar het ministerie van Binnenlandse Zaken overgaat, is niet helder. Tevens is Parijs niet geheel tevreden over de voortgang van de triage en blijkbaar weet men zelf ook niet hoe het nu verder moet. Immers de triage met betrekking tot de rechterlijke instellingen lag nog te wachten op bewerking en pas op 3 april 1801 nam Parijs een beslissing: de bestaande triagecommissie wordt ontbonden en een nieuwe commissie wordt benoemd. Bosch, Phillipens en Wilmar worden ontslagen en benoemd worden in de nieuwe commissie Bosch en Caldaguès. Bosch is inmiddels genoegzaam bekend en Charles Caldaguès is afkomstig van de Domeinen en hij bedankt de prefect in een persoonlijke brief – vandaar dat we zijn voornaam kennen – voor het in hem gestelde vertrouwen. Deze twee man sterke commissie moet zich gaan bezig houden met de archieven van de oude rechtbanken: 'Le Préfet, considérant, que le sort de la fortune publique et de celle des particuliers ne saurait rester plus longtemps compromis par suite de l'état de désordre où se trouvent les titres et papiers provenant des anciens tribunaux du pays, des baillages, échevinats, cours seigneuriales, de justice et de réalisation; que ces titres précieux sont restés jusqu'à ce jour confiés à la personne des anciens officiers, attachés à ces cours ou du moins à celle des greffiers d'icelles, lesquels n'ayant plus de caractère qui leur confère de la responsabilité, auraient dû longtemps faire la remise de ces titres.'⁴⁵

De nieuwe triagecommissie werkt van 20 mei 1801 tot 20 april 1802 enkel aan de rechterlijke archieven.⁴⁶ In totaal zou de selectieklus naar schatting ongeveer 150 verschillende archieven moeten beslaan. Dat schrijft de prefect in ieder geval naar Parijs op 4 januari 1801.⁴⁷ Echter ook deze triagecommissie kan onmogelijk deze 150 verschillende archieven binnenhalen en vervolgens onderzoeken en selecteren. Het transport van de verschillende rechtbankarchieven vanuit de diverse gemeenten in het departement naar Maastricht is problematisch en meestal waren de financiële middelen hiervoor onvoldoende. Daarom bleven de meeste archieven waar ze waren en kon de triagecommissie slechts 35 archieven bewerken, vooral uit Maastricht en de naaste omgeving afkomstig. De triagecommissie stierf een langzame dood. Tot 20 april 1802 vinden we proces-verbalen terug en daarna niets meer. Er vinden nog verkopen plaats van archiefmateriaal, dat bestemd was als 'inutile', met andere woorden vernietigbaar. En de ruimtes die hiervoor bestemd waren zaten overvol. Op 22 juni 1801, op 29 juli 1802, en op 21 juni 1803 – soms samen met verkoop van boeken afkomstig uit de Maastrichtse kloosterbibliotheken – vonden er openbare verkopen plaats om de lokalen van de triagecommissie weer vrij te maken voor andere doeleinden.⁴⁸

De selectie in de archieven van enkele kerkelijke en wereldlijke instellingen

In 1794 werd het voortbestaan van de kerkelijke instellingen nog niet ter discussie gesteld. Echter al snel moest diep in de buidel getast worden. De bijdragen die de kerkelijke instellingen aan oorlogsschattingen en gedwongen leningen moesten leveren, waren enorm. In de eerste oorlogsbelasting werd bijvoorbeeld de Maastrichtse burgerij aangeslagen voor 80.000 livres en de kerkelijke instellingen in Maastricht voor niet minder dan 1.267.000 livres. De geestelijkheid zag zich zelfs gedwongen over te gaan tot het omsmelten van goud- en zilwerwerk uit de schatkamers. Het moet echter al snel duidelijk zijn geworden dat het daarbij niet zou blijven. Een veeg teken vormde de wet van 24 januari 1796. Deze beval immers de verkoop van goederen van geloofsgemeenschappen, zij het slechts die van Franse origine. Met de wet van 1 september 1796 werd reeds de volgende wettelijke stap gezet. Begijnhoven, abdijen, priorijen, reguliere kapittels en kloosters, voor zover laatstgenoemde zich niet bezig hielden met onderwijs of zielverzorging, werden opgeheven en hun bezittingen onteigend. De nog resterende kloosterinstellingen en seculiere kapittels benevens de lekebroederschappen volgden in 1797 eenzelfde lot.

Ook voor het gildewezen betekende de Franse tijd een eindpunt. De maatregelen die de gilden troffen, kwamen evenmin als een donderslag bij een heldere hemel. In Frankrijk waren de ambachten al in een vroeg stadium afgeschaft, namelijk bij een decreet van de Nationale Vergadering van 2 maart 1791. De bezittingen van de gilden werden onteigend en als nationale goederen beschouwd. In het departement van de Nedermaas werd deze regeling op 10 november 1795 van kracht. Aldus werden de steden bevrijd van de soms verlamme gildereglementering en werd eenieder vrijgelaten in zijn keuze van beroep, bedrijf of handel.⁴⁹

De eerste triagecommissie heeft naast de ruim 70 kerkelijke instellingen ook enkele archieven van gilden onderzocht, namelijk die van Maastricht en Maaseik. Voor een overzicht van hun selectiewerk verwijzen we naar bijlage 1, waarin alle processen-verbaal verwerkt zijn. Men kan in de bijlage terugvinden wat er bewaard werd en wat vernietigd werd. Tevens wordt aangegeven hoeveel dagen men hiervoor nodig had. Het blijft belangrijk om in herinnering te houden, dat de eerste triagecommissie in opdracht van het Ministerie van Financiën werkte als verlengstuk van de Dienst Domeinen. Domeinen moest alle genationaliseerde eigendommen gaan beheren en daarvoor was de triagecommissie ingesteld. Het ging de Franse staat er vooral om de financiële administratie van de opgeheven kerkelijke instellingen boven water te krijgen. Daarnaast moesten stukken die juridisch van aard en van historisch, wetenschappelijk en artistiek belang waren, afgesplitst worden.

De 'instruction préliminaire' van 1798 bepaalde over selectie van met name kerkelijke instellingen: 'Les papiers doivent d'abord être divisés en deux classes principales; papiers

à conserver, papiers à anéantir. Chacune des deux se subdivise; les papiers à conserver concernent ou le domaine, ou les propriétés publiques, ou l'ordre judiciaire, ou l'histoire, ou les progrès des arts. Ces objets étant distincts, les titres et papiers qui y sont relatifs doivent être séparés; mais il n'y a pas lieu de faire de distinction entre les biens domaniaux à raison de la diversité de leur origine, attendu que tous ces biens sont également des propriétés nationales'. Kort samengevat betekende dit, dat alle eigendomstitels behouden moesten blijven voor de Franse staat, inclusief de rekeningen van de laatste dertig jaar. Vernietigd konden worden alle rekeningen ouder dan dertig jaar en alle documenten die geen duidelijke vermelding van herkomst droegen of in slechte toestand waren. Processtukken, kwijtschriften, pakken briefwisseling, inventarissen van inboedels ouder dan dertig jaar, afgeschafte feodale rechten, visitaties, voorrechten van pastoors en ook allerlei informatie over activiteiten van de verschillende religieuze instellingen konden worden afgevoerd.

Er waren nog andere problemen voor de triagecommissie, zoals de onvolledigheid van archieven of het geheel ontbreken van archieven van opgeheven instellingen. Er werden stukken achtergehouden, complete archieven verduisterd of zelfs weggesmokkeld naar de rechterzijde van de Rijn. De triagecommissie schrijft aan het departementaal bestuur: 'Nous vous envoyons, citoyens administrateurs, les états sommaires des titres examinés des couvents suivants: Savoie des Brigittins à Looz, des Norbertines de Reckheim, des Recollets de Slavante près de Maestricht, de l'abbaye dite Keysersbosch, des Chanoises Religieuses de Weerd, du couvent dit Mariënwijngaerd, et des Penitentes du même endroit, enfin de Dames Blanches de Hasselt, de l'abbaye de Rolduc et des Capucines de St. Trond. Ce dépôt de Capucines de St. Trond formait une masse considérable de papiers, qui presque tous n'étaient que des pièces d'une quantité de vieux procès de l'autre siècle. Les Brigittines de Looz ont seules remis un registre de recette de tous les revenus qui (nous a;toevoeging auteur) paru complet. Les autres dépôts laissent beaucoup à désirer, surtout les Norbertines de Reckheim et les abbayes de Keysersbosch et de Rolduc, quelques indices pourraient faire croire que les archives des ces maisons sont émigrées, et surtout pour l'abbaye de Rolduc (...).'⁵⁰ De hogere geestelijkheid was reeds lang bezig met emigratie naar de andere kant van de Rijn mét meeneming van het archief van hun instelling. Te noemen zijn onder andere de abdijen van Rolduc, Sint-Truiden en Herkenrode, maar ook de abdis van het vorstendom Thorn had haar archief meegenomen naar Essen. Velen waren prima op de hoogte van de gebeurtenissen in Frankrijk en waren dus bijtijds gewaarschuwd. Antoine schrijft hierover het volgende: 'Prévoyant le danger, les maisons religieuses confièrent à des personnes de confiance, ou transportèrent hors de portée des armées françaises, les papiers qui pourraient offrir des renseignements sur leur possessions et leur gestion, mirent à l'abri de toute nationalisation le mobilier précieux et le numéraire qu'elles possédaient, et perçurent "anticipativement" leurs dîmes et loyers.'⁵¹ Dit beeld wordt bevestigd door triagecommissie zelf als ze schrijft dat ondanks verzoeken tot inlichtingen én huiszoeken niets gevonden wordt.⁵²

Er was ook sprake van lijdzaam verzet. Oud-functionarissen, die niet de waarheid spraken tijdens verhoren en huiszoekingen. Als voorbeeld kan dienen het klooster van de Beyart te Maastricht. Daar werden slechts vier stukken aangetroffen. De rest was volgens zeggen van de zusters tijdens de brand van het klooster verloren gegaan. Aan dat verhaal hechtte de triagecommissie weinig geloof. Bovendien wist men dat dit klooster rijk begiftigd was. Dus werd de laatste rentmeester, Lebens, uitgenodigd om inlichtingen te verschaffen, waarbij vooral de aandacht uitging naar een verdwenen overzicht van goederen en grondrenten. Lebens reageerde niet op het verzoek en dus kwamen de ambtenaren hem thuis opzoeken. Toen hij afwezig bleek te zijn, werd de deur van zijn werkkamer verzegeld. Bij een tweede bezoek doorzochten de ambtenaren zijn werkkamer, maar vonden geen documenten over de Beyart. Wat er precies met het archief van de Beyart is gebeurd in de Franse tijd en daarna is niet geheel helder, maar zeker is dat de religieuzen en de rentmeester erin geslaagd zijn veel te verbergen voor de Fransen. In 1883 kocht de eerste rijksarchivaris in Limburg, Habets, een zevental delen aan uit het archief van Sint Servaas en in 1925 verwierf het Rijksarchief Limburg uit de nalatenschap van P. Loomans de rest van het nu bekende archief.⁵³ Een ander voorbeeld is het lijdzaam verzet ten aanzien van het kapittelarchief van Onze-Lieve-Vrouw te Maastricht. Alhoewel de triagecommissie dacht, dat de ex-kanunniken alles hadden afgestaan, was dit bezijden de waarheid. De kanunniken hadden een aanzienlijk aantal archiefstukken verborgen gehouden voor de confisquerende hand van de overheid. Deze documenten, vonden evenals de kerkschat en andere waardevolle bezittingen, een "onderduikadres" bij afzonderlijke kanunniken. Een ander omvangrijk bestand van het kapittelarchief is op de een of andere manier in handen geraakt van particulieren, want in 1853 bood Léon Arnould, een Maastrichtse koopman, aan de Belgische rijksarchivaris L.P. Gachard enige charters van O.L.Vrouw te koop aan.⁵⁴

Op de twee kapittels van Maastricht willen we iets nader ingaan. Naast de wereldlijke heren was de geestelijkheid een macht van betekenis in de stad, niet in het minst in economisch opzicht. Zo telde Maastricht in 1794 zeventien kloosters en twee kapittels, waarvan met name de laatstgenoemden bijzonder rijk waren. Spiertz citeert een tijdgenoot die opmerkte: "Een burger die zijn zoon een goede toekomst wil bezorgen, koopt voor hem een prebende. Als de jongeman dan kanunnik is geworden, loopt hij met opgeheven hoofd door de straten en groet hij niemand; hij weet dat hij iemand is: namelijk monsieur le chanoine". Zowel in 1783 als in 1784 kwam er in het Sint Servaaskapittel een plaats vrij voor een kanunnik. In beide gevallen moest hiervoor niet minder dan 10.000 gulden worden betaald. Nu was het Sint Servaaskapittel ook uitzonderlijk welgesteld.⁵⁵ Volgens Tagage bezat deze instelling maar liefst 1800 ha aan grondbezittingen en bedroegen de jaarlijkse geldelijke inkomsten circa 83.000 gulden. Verder ontving het omvangrijke leveringen in natura. Het Onze-Lieve-Vrouwe-kapittel kon niet in de schaduw staan van Sint Servaas. OLV bezat slechts 290 ha, 91 a, 8 ca. De voornaamste bron van inkomsten lag bij

Onze-Lieve-Vrouw elders, en wel in het verpachten van de tiendrechten, die in achttien dorpen in de omtrek geheven werden, waarbij nog de erfpachten kwamen die samen in de achttiende eeuw 36.000 gulden bedroegen. Deze inkomsten leverden een ruim levensonderhoud op voor de achttien heren, die als kanunnik aan deze kerk verbonden waren. Er bleef dan nog voldoende over voor 56 andere functionarissen, zoals vicarii, beneficianten en lekenpersoneel, bijvoorbeeld koralen.⁵⁶

Als we nu naar de triage van de archieven kijken van deze twee kapittels, de grootste archiefvormers van de onderzochte instellingen in het departement, dan zien we het volgende. De triagecommissie heeft 22 werkdagen nodig voor Onze-Lieve-Vrouw en 75 werkdagen voor Sint Servaas. Uiteindelijk worden er bij Onze-Lieve-Vrouw 206 'articles' (archiefbestanddelen) vernietigd en 60 bewaard. Het vernietigingspercentage voor Onze-Lieve-Vrouw komt daarmee uit op 77,44 %. Bij Sint Servaas worden er 524 artikelen vernietigd en 142 bewaard. Het vernietigingspercentage komt hiermee op 78,67 %. In het proces-verbaal van de triage van Sint Servaas noemt de triagecommissie zelf een ander percentage: "Le resultat du triage nous a fait apercevoir que les 19 vingtièmes et plus de cet immense collection de papiers devoient être condamnés au rebut et que les pièces essentielles pour la découverte et la conservation de l'immense domaine du chapitre étoient soustraites".⁵⁷ 19 vingtièmes oftewel 19/20-ste deel levert een vernietigingspercentage van 95 % op. Graadmeter voor deze 95 % zijn dus niet de archiefbestanddelen, maar wellicht het aantal strekkende meters archiefmateriaal. Dat zou het verschil in percentages kunnen verklaren. Bij Onze-Lieve-Vrouw geeft de triagecommissie geen percentage, trouwens bij geen enkele andere instelling doet ze dat, enkel bij Sint Servaas. Waarschijnlijk omdat Sint Servaas de grootste archiefvormer was, die ze onder handen hebben genomen. Verder is het opmerkelijk dat de triagecommissie bij de selectie van de rechterlijke archieven de elf banken van Sint Servaas apart zet om ze later te triëren. De perkamenten stukken worden eveneens bewaard voor nader onderzoek. Deze worden – net als bij Onze-Lieve-Vrouw – niet vernietigd en zullen later naar Parijs worden opgestuurd. Letterlijk schrijft de triage-commissie: 'Les titres à conserver pour l'ordre judiciaire et le ministre de l'intérieur ont été séparés pour faire le triage lors du triage général des titres pareils trouvés parmi les autres dépôts. Les vieux titres parchemin, tous du 14, 15 et 16 siècle n'ont point été (triés ;toevoeging auteur). Ils ont été remis dans une cassette, postés sur l'état sommaire, sous un meilleur examen individuel, nous auroit occupés trop longtemps.'⁵⁸ De kerk van Onze-Lieve-Vrouw zou tijdens de Franse tijd gebruikt worden als graandepot, hospitaal en smederij en de kerk van Sint Servaas als kazerne en opslagplaats voor graan, sterke drank, jenever en wijn.⁵⁹

De woede bij de clerici hierover en over de triage van hun archieven was navenant. Nog in 1814 trilden de oud-kanunniken van verontwaardiging over deze gewelddaad in een rekest aan de Soevereine Vorst Willem I: "Al deze documenten en papieren zijn ongelukkiglijk op het onverhoeds en zonder orden uijt d'archive-kamer opgeladen en zon-

der enig toezigt met karren weggevoerd door degeene welke in 1797 de suppressie der geestelijke corporatiën ten uitvoer brogten'.⁶⁰ Deze woede over hetgeen er tijdens de Franse tijd was gebeurd met de kerkelijke instellingen – inclus de triage van hun archieven – zou lang de stemming bepalen bij de Limburgse historici tot diep in de twintigste eeuw.

De selectie in archieven van rechterlijke instellingen

Vanaf 20 mei 1801 gaat de tweede triagecommissie, bestaande uit Bosch en Caldaguès, aan de slag met de door de eerste triagecommissie apart gezette archieven van rechterlijke instellingen. 'D'après les instructions nous remises nous avons commencé par la révision et l'examen des papiers, titres et registres mis au rebut par nos prédécesseurs'.⁶¹ Tevens schreven ze bijna alle gemeenten in het departement aan of opnieuw aan om rechterlijke archieven te verzegelen en op te sturen naar Maastricht. Omdat er onvoldoende financiële middelen waren om de transportkosten te betalen, komt er uiteindelijk niet veel van de selectie terecht.⁶² Slechts 35 van de 150 rechterlijke instellingen zijn uiteindelijk door de triagecommissie bekeken.⁶³ Wij verwijzen naar bijlage 2 om het resultaat van de tweede triagecommissie nader te bekijken.

Terug naar de 'instruction préliminaire' van 1798 om te bezien wat men precies voorschrijft met betrekking tot triage van rechterlijke instellingen: 'On conservera, pour l'ordre judiciaire, les registres des greffes des cours souveraines, des tribunaux civils et criminels, des justices seigneuriales et des eaux et forêts, à l'exception de ceux ci-après indiqués comme devant être mis au rebut; les minutes des sentences et arrêts, même les grosses des expéditions, autres néanmoins que celles également indiquées ci-après comme devant être mises au rebut; toutes les procédures en matière de propriété sur lesquelles il n'a pas été prononcé définitivement; les minutes des notaires qu'on aura trouvées dans les archives des églises, des monastères, de l'ordre de Malte, des émigrés et autres. Si parmi les pièces de procédure, il s'en trouve qui servent au maintien des propriétés nationales, on les joindra aux titres domaniaux, pour les mettre à la place qui leur conviendra'.⁶⁴

Op 27 maart 1802 bericht de tweede triagecommissie aan het departementaal bestuur het resultaat van haar werkzaamheden: In totaal zijn 629 'articles' (archiefbestanddelen) bewaard voor het nageslacht.⁶⁵ Als we nu eens nader kijken naar een van de behandelde rechtbankarchieven, bijvoorbeeld die van Meerssen en Amby, dan zien we dat de tweede triagecommissie hier 30 archiefbestanddelen bewaard heeft en maar liefst 764 bestanddelen heeft vernietigd. Hiermee komen we tot een hoog vernietigingspercentage van 99,6%. Men heeft – naar analogie van de rekeningen van de kerkelijke instellingen – alle processtukken ouder dan dertig jaar op de vernietigingslijst geplaatst, tezamen met oude procedures.⁶⁶ Ook bij de andere rechterlijke archieven zijn het merendeel van de te ver-

nietigen stukken oudere processtukken. Over Meerssen en Amby schrijft de triagecommissie: 'Tous les papiers de ce greffe se sont trouvés dans un état de mélange et de confusion, qui probablement doit être attribué (aux) divers déplacements qu'il a subis; nous avons cependant par un triage difficile pu réunir 764 articles de papiers divers, portés sur l'état des papiers au rebut, dont la très grande partie sont des anciennes procédures ou terminées ou non susceptibles de pouvoir être remises au bureau'.⁶⁷ Hiermee scoort Meerssen en Amby verreweg het hoogst qua vernietigingspercentage. De wanorde, waarmee dit archief is binnengebracht zal ongetwijfeld bijgedragen hebben aan het hoge vernietigingspercentage.

Maar uit bijlage 2 blijkt, dat men doorgaans meer dan 75 % heeft vernietigd en dat men strikt de dertig jaar bewaartermijn heeft toegepast. Gelukkig is het aantal bewerkte archieven beperkt gebleven. De triagecommissie te Maastricht heeft in een jaar tijd ongeveer 35 rechterlijke instellingen onder handen genomen.

Op 20 april 1802 vinden we het laatste procesverbaal.⁶⁸ Daarmee komt een einde aan het selectiewerk van de tweede triagecommissie. Wat restte was het geven van inlichtingen en het openbaar verkopen van het vernietigbare archiefmateriaal, zoals reeds eerder vermeld. Ook voor de triage van de rechterlijke instellingen geldt, dat de reikwijdte en vernietigingspercentages beperkt zijn gebleven (zie bijlage 2).

Historische, artistieke en wetenschappelijke stukken naar Parijs

De 'instruction préliminaire' uit 1798 schreef voor, dat alle pauselijke bullen, prinselijke beschikkingen, vredesverdragen en voorts alle charters, cartularia en manuscripten moeten worden bewaard voor het nageslacht. Alles wat ook maar enigszins kan dienen als bron voor lering en voortuitgang van kunsten en wetenschappen, moet bewaard worden. Onze ambtenaren hebben deze instructie naar beste kunnen uitgevoerd.

Op 1 juli 1799 schreef de eerste triagecommissie, dat ze klaar is met de lijst van alle charters, diploma's, bullen, manuscripten en andersoortige belangrijke archiefstukken, afkomstig van de verschillende kerkelijke instellingen. Ze schreef: 'Conformément à votre lettre du 7 de ce mois, citoyens administrateurs, nous vous envoyons l'état des différentes chartes, diplômes, bulles, manuscrits et autres objets trouvés parmi les différentes dépôts, dont (nous) avons fait le triage et (que nous avons) conservés d'après l'instruction pour l'histoire. Nous vous invitons à déterminer les pièces se trouvant sur le dit état, qui doivent constituer l'envoi à adresser au ministre de l'intérieur. Cela fait, l'expédition suivra de près'.⁶⁹ En jawel op 29 augustus 1799 vond de verzending naar Parijs plaats met de 'messageries' van de firma Bonhomme uit Maastricht. De triagecommissie schreef: 'Aujourd'hui en présence de l'administrateur Wilmar, conformément à l'inventaire dres-

sé à cet effet, les paquets des chartes, de bulles, et manuscrits destinés pour le ministre de l'intérieur ont été remis dans un coffre pour envoy en être fait. Quatre paquets d'expéditions de bulles et diplômes postés sur l'état n'ont point été envoyés, le coffre contient six paquets de bulles, sept de rescrits ou diplômes de Princes et un grand paquet de cartulaires et manuscrits.⁷⁰ Een volledig overzicht van de opgestuurde stukken vinden we terug in het Frans Archief onder inventarisnummer 4763. Tien folio's vol met pauselijke bul-len, prinselijke diploma's, cartularia, manuscripten, kaarten en plattegronden.⁷¹

Na 1799 is er niets meer opgestuurd of meegenomen naar Parijs. Camus ('garde des archives nationales') heeft de Nedermaas nog in 1802 bezocht, Mauregard ('commissaire du gouvernement pour les objects des sciences et des arts dans les départements de la rive gauche du Rhin') ook in 1803 en Dupres ('employé des archives de l'Empire') tenslotte in 1812, maar géén van drieën vond blijkbaar nog stukken belangwekkend genoeg voor de Bibliothèque Nationale te Parijs.⁷²

Conclusie

In dit artikel zijn de selectiewerkzaamheden van de triagecommissies in het departement van de Nedermaas onderzocht. Enerzijds is er gekeken naar de Franse wetgeving en het beleid op gebied van archiefselectie uit de periode 1789-1814 en anderzijds naar de daadwerkelijk uitgevoerde praktijk van de archiefselecteurs, de 'préposés', in het departement van de Nedermaas in de periode 1798-1803.

De triage was volgens de in 1997 overleden Wouters (oud-stadsarchivaris van Maastricht, in functie van 1947 tot 1977) 'een systematische vernietiging, uitgevoerd door piëteitsloze fanatici, volgens richtlijnen waarvan men de intentie en onkunde afleest'. Systematisch was de vernietiging wel. Immers de instructie was helder en duidelijk. Echter we hebben géén intentie en onkunde kunnen ontdekken en de 'préposés' waren zeker géén piëteitsloze fanatici. Uit mijn onderzoek -het eerste waarin systematisch het werk van de 'préposés' is uitgezocht- blijkt dat de archiefselecteurs mensen waren, die een zeer redelijke opleidingsachtergrond hadden en hun werk punctueel uitvoerden. Teleurstelling over de teloorgang van oude rekeningen en processtukken kunnen ook wij ons goed voorstellen, maar de door Wouters' opgeroepen mythe mist alle grondslag. Hij vertaalt de woede over wat de Fransen de katholieke gemeenschap hebben aangedaan ten tijde van de Franse annexatie van Limburg. Dit gevoel leefde bij een groot deel van de Limburgse bevolking in het algemeen en bij priesters met historische belangstelling in het bijzonder. Als we zowel de wettelijke instructies als de praktijk van de archiefselectie bestuderen, komen we tot een heel wat genuanceerder beeld.

Dit artikel wil een mythe ontcrachten. De archiefselectie in de Franse tijd is veel minder rigoreus gebleken dan velen tot nog toe dachten. De missie van het 'bureau du triage

des titres et papiers' in het departement van de Nedermaas is mislukt. Door gebrek aan tijd en financiële middelen, maar ook door onvoldoende medewerking van de archiefvormers en gebrek aan dwingende rechtsmiddelen is de "archiefroof en archiefvernietiging" in het departement van de Nedermaas beperkt gebleven. De door de Fransen ingevoerde archiefwetgeving en beleidsinstructies waren bovendien eerder beschermend dan destructief van aard. Tenslotte was het "revolutionaire vuur" uit de beginperiode van de Franse revolutie (1789-1794) gedoofd. Van openbare archiefverbrandingen en archiefroof, zoals in Frankrijk vóór 1794, was geen sprake in de Nedermaas. De selecteurs in de Nedermaas gingen vanaf 1798 tot 1803 strikt te werk volgens de nieuwe archiefwetgeving van 1794 en 1796 en op basis van de 'instruction préliminaire' uit 1798.

Deze 'instruction préliminaire', waarvan de tekst in het Limburgse tot op heden onbekend was, werpt een heel ander licht op de uitgevoerde selectie. De triagecommissie ging kortom zeer modern te werk: men gaf zowel aan wat vernietigd moest worden als wat bewaard moest blijven. Met andere woorden men gebruikte een selectielijst "avant la lettre".

Selectie zal altijd wel een omstreden onderwerp blijven binnen de archivaliek, maar de Fransen deden hun werk zo slecht nog niet. Sterker nog, wij bouwen nog steeds voort op het door hen gelegde fundament.

Bijlage 1

Overzicht bewerkte archieven van kerkelijke en enkele wereldlijke instellingen

1. Kommanderij van de Aldenbiezen te Rijkhoven
Te vernietigen: 155 + 30 (na examen) = 185
Te bewaren: zie nr. 62 (= 69)
Vernietigingspercentage: 69,02 %
Bewerkingstijd: 67 dagen
Bron: FA inv.nrs. 4757, band 1, f. 4-23; 2237, f. 3v.; 2238, f. 265r.-286r.; 4761, f. 1-7; 4762, f. 1r.-5r.
2. Dominicanen te Maastricht
Te vernietigen: 101 + 8 (na examen) = 109
Te bewaren: 65
Vernietigingspercentage: 62,64 %
Bewerkingstijd: 22 dagen
Bron: FA inv.nrs. 4757, band 1, f. 27-55; 2237, 19 fructidor an VI; 2238, f. 230r.-249r.; 4761, f. 8-21; 4762, f. 5r.-15v.
3. Abdij van Hocht
Te vernietigen: 39 (41)
Te bewaren: 21 (36)
Vernietigingspercentage: 53,24 %
Bewerkingstijd: 13
Bron: FA inv.nrs. 4757, band 1, f. 57-70; 2237, le 2 complémentaire an VI; 2238, 256r.-261r.; 4761, f. 22-26; 4762, f. 15v.-19v.
4. Domeinen van Staten-Generaal te Maastricht
Te vernietigen: 39
Te bewaren: 21
Vernietigingspercentage: 65
Bewerkingstijd: 8 dagen
Bron: FA inv.nrs. 4757, band 1, f. 73-75; 2237, 4 vendémiaire an VII; 2238, f. 217r.-220r.; 4761, f. 22-26; 4762, f. 19v.
5. Kerkelijk bezit Landen van Overmaze
Te vernietigen: 18
Te bewaren: 33 (31)
Vernietigingspercentage: 36,73 %
Bewerkingstijd: 7 dagen
Bron: FA inv.nrs. 4757, band 1, f. 76-93; 2237, 11 vendémiaire an VII; 2238, f. 251r.-254v.; 4761, f. 31-32; 4762, f. 23v.-25r.
6. Witte Vrouwen te Maastricht
Te vernietigen: 44 + 6 (5) = 50 (51)
Te bewaren: 35 (40 + 6 = 46)
Vernietigingspercentage: 52,57 %
Bewerkingstijd: 6 dagen
7. Augustijnen te Maastricht
Te vernietigen: 23 + 6 (na examen) = 29
Te bewaren: 79 (17)
Vernietigingspercentage: 63,04 %
Bewerkingstijd: 4 dagen
Bron: FA inv.nrs. 4757, band 1, f. 94-103; 2237, 231 vendémiaire an VII; 2238, f. 184r.-189v.; 4761, f. 45-47; 4762, f. 31r.-34r.
8. Klevarieberg te Maastricht
Te vernietigen: 2
Te bewaren: 6 (8)
Vernietigingspercentage: 20 %
Bewerkingstijd: 2 dagen
Bron: FA inv.nrs. 4757, band 1, f. 104-109; 2237, 23 vendémiaire an VII; 2238, 201r.-202v.; 4761, f. 45-47; 4762, f. 34r.-35r.
9. Alexianen te Maastricht
Te vernietigen: nvt
Te bewaren: 2
Vernietigingspercentage: ?
Bewerkingstijd: 1/3 dag
Bron: FA inv.nrs. 4757, band 1, f. 111 , 2237, 23 en 24 vendémiaire an VII; 2238, 179v.; 4761, f. 48; 4762, f. 35v.
10. Sint Catherina te Maastricht
Te vernietigen: nvt
Te bewaren: 2
Vernietigingspercentage: ?
Bewerkingstijd: 1/3 dag
Bron: FA inv.nrs. 4757, band 1, f. 111-113; 2237, 24 vendémiaire an VII; 2238, 179v.; 4761, f. 48, 63; 4762, f. 35v., 43r.-43v.
N.B.: zie ook nr. 44
11. Beyart te Maastricht
Te vernietigen: nvt
Te bewaren: 4
Vernietigingspercentage: ?
Bewerkingstijd: 1/3 dag
Bron: FA inv.nrs. 4757, band 1, f. 114-115; 4761, f. 47; 4762, f. 35v.

12. Kruisheren te Venlo

Te vernietigen: $45 + 10 + 49 (49 + 20) = 104 (69)$

Te bewaren: $29 + 3 = 31 (20 + 3 = 23)$

Vernietigingspercentage: 75 %

Bewerkingstijd: 8 dagen

Bron: FA inv.nrs. 4757, band 1, f. 113-128; 2237, 2 brumaire an VII; 2238 172r.-177r.; 4761, f. 51-56; 4762, f. 37r.-39v.

13. Heilige Geest te Venlo

Te vernietigen: $9 + 1 = 10$

Te bewaren: $9 (19) (16 + 1 = 17)$

Vernietigingspercentage: 37,03 %

Bewerkingstijd: ½ dag

Bron: FA inv.nrs. 4757, band 1, f. 116-129; 2237, 6 brumaire an VII; 2238, 151r.-152r.; 4761, f. 56-57; 4762, f. 39v.-40r.

14. Annunciaten te Venlo

Te vernietigen: 7

Te bewaren: $23 (23 + 2 = 25)$

Vernietigingspercentage: 21,87 %

Bewerkingstijd: ½ dag.

NB: archieven van Annunciaten en Heilige Geest lagen nogal door elkaar!

Bron: FA inv.nrs. 4757, band 1, f. 129, 131-134; 2237, 3, 4 en 6 brumaire an VII; 2238, 149r.-150r.; 4761, f. 57; 4762, f. 40r.-40v.

15. Sint André te Maastricht (=Maagdendries)

Te vernietigen: 9

Te bewaren: $23 (23 + 1 = 24)$

Vernietigingspercentage: 27,27 %

Bewerkingstijd: 1 ½ dag

Bron: FA inv.nrs. 4757, band 1, f. 130, 135-136; 2237, 7 brumaire an VII; 2238, f. 136r.-137r.; 4761, f. 60-61

16. Munsterabdij te Roermond

Te vernietigen: 3

Te bewaren: 4

Vernietigingspercentage: 42,85 %

Bewerkingstijd: ½ dag

Bron: FA inv.nrs. 4757, band 1, f. 137; 2237, 8 brumaire an VII; 4761, f. 49

17. Kapittel te Roermond

Te vernietigen: nvt

Te bewaren: 2

Vernietigingspercentage: ?

Bewerkingstijd: ½ dag

Bron: FA inv.nrs. 4757, band 1, f. 137; 2237, 8 brumaire an VII; 2238, f. 162r.; 4761, f. 48; 4762, f. 35v.-36r.

N.B: rectoraat + begijnhof ook nog 3 archiefstukken te bewaren!

18. Begaarden te Maastricht

Te vernietigen: 23

Te bewaren: 14 (18)

Vernietigingspercentage: 56,09 %

Bewerkingstijd: ?

Bron: FA inv.nrs. 4757, band 1, f. 138, 140; 2237, 9 brumaire an VII; 4761, f. 58-59; 4762, f. 41r.

N.B.: zie ook nummer 74.

19. Grijsje (=Grauwe) Zusters te Maastricht

Te vernietigen: 2

Te bewaren: 13

Vernietigingspercentage: 13,33 %

Bewerkingstijd: 1 dag

Bron: FA inv.nrs. 4757, band 1, f. 142, 146; 2237, 14 brumaire an VII; 2238, f. 144r.-144v.; 4761, f. 49; 4762, f. 36r.-36v.

20. Nieuwenhof te Maastricht

Te vernietigen: 3

Te bewaren: $23 (23 + 1 = 24)$

Vernietigingspercentage: 11,11 %

Bewerkingstijd: 1 dag

Bron: FA inv.nrs. 4757, band 1, f. 141, 143-144; 2237, 11 brumaire an VII; 2238, f. 138r.-138v.; 4761, f. 59-60; 4762, f. 41r.-42r.

21. Annunciaten te Maastricht

Te vernietigen: 10

Te bewaren: 19

Vernietigingspercentage: 34,48 %

Bewerkingstijd: 1 dag

Bron: FA inv.nrs. 4757, band 1, f. 142, 144-145; 2237, 13 brumaire an VII; 2238, 139r.-139v.; 4761, f. 61-62; 4762, f. 41r.-42r.

22. Kruisheren te Maastricht

Te vernietigen: nvt

Te bewaren: 9

Vernietigingspercentage: ?

Bewerkingstijd: 1 dag

Bron: FA inv.nrs. 4757, band 1, f. 147-148; 2237, 15 brumaire an VII; 2238, f. 144v.; 4761, f. 61-62; 4762, f. 42v.

N.B.: zie ook nummers. 22 en 75

23. Sint Agnes te Tongeren

Te vernietigen: 13

Te bewaren: 10

Vernietigingspercentage: 56,52 %

Bewerkingstijd: ½ dag

- Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, f. 1, 3-4; 2237, 16 brumaire an VII; 2238, f. 142r.-143r.; 4761, f. 28; 4762, f. 21r.-21v.
24. Grijze Zusters te Tongeren
Te vernietigen: 10
Te bewaren: 10
Vernietigingspercentage; 50 %
Bewerkingstijd: ½ dag
Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, f. 1, 4; 2237, 16 brumaire an VII; 2238, f. 143r.-143v.; 4761, f. 29; 4762, f. 21v.-22v.
25. Reguliere Kanunniken te Tongeren
Te vernietigen: nvt
Te bewaren: 1
Vernietigingspercentage: ?
Bewerkingstijd: 1/3 dag
Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, f. 1, 5; 2237, 17 brumaire an VII; 2238, f. 145v.; 4761, f. 30; 4762, f. 22v.
26. Sint Claire te Tongeren
Te vernietigen: nvt
Te bewaren: 1 (5)
Vernietigingspercentage: ?
Bewerkingstijd: 1/3 dag
Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, f. 1, 5; 2237, 17 brumaire an VII; 2238, f. 145v.; 4761, f. 29; 4762, f. 22r.
27. Sint Jacques te Tongeren
Te vernietigen: nvt
Te bewaren: 1
Vernietigingspercentage; ?
Bewerkingstijd: 1/3 dag
Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, f. 1, 5; 2237, 17 brumaire an VII; 2238, 145v.; 4761, f. 50; 4762, f. 36v.
28. Brigittinessen te Loon
Te vernietigen: nvt
Te bewaren: 1
Vernietigingspercentage: ?
Bewerkingstijd: 1/5 dag
Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, f. 2, 6; 2237, 18 brumaire an VII; 2238, f. 155r.-155v.; 4761, f. 50; 4762, f. 36v.
29. Norbertijnen te Rekem
Te vernietigen: nvt
Te bewaren: 3
Vernietigingspercentage: ?
Bewerkingstijd: 1/5 dag
- Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, f. 2, 6; 2237, 18 brumaire an VII; 2238, f. 155r.-155v.; 4761, f. 50; 4762, f. 36v.
30. Recolletten te Slavante (= Minderbroeders-observanten, Sint-Pieter)
Te vernietigen: nvt
Te bewaren: 1
Vernietigingspercentage: ?
Bewerkingstijd: 1/5 dag
Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, f. 2, 6; 2237, 18 brumaire an VII; 2238, f. 155r.-155v.; 4761, f. 50; 4762, f. 36v.
31. Abdij Keijsersbos (= klooster Keyzersbosch der Norbertinessen te Neer)
Te vernietigen: nvt
Te bewaren: 2
Vernietigingspercentage: ?
Bewerkingstijd: 1/5 dag
Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, f. 2, 6; 2237, 18 brumaire an VII; 2238, f. 155r.-155v.; 4761, f. 39; 4762, f. 29v.
32. Capucijnen van Sint-Truiden
Te vernietigen: 15
Te bewaren: 6 + 2 = 8
Vernietigingspercentage: 65,21 %
Bewerkingstijd: 1/5 dag
Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, f. 2, 6-7; 2237, 18 brumaire an VII; 2238, f. 155r.-155v.; 4761, f. 39; 4762, f. 29v.-30r.
33. Regulieren Kanunniken te Weert (genaamd Mariënbage)
Te vernietigen: nvt
Te bewaren: 1
Vernietigingspercentage: ?
Bewerkingstijd: 1/12 dag
Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, f. 8, 11; 2237, 19 brumaire an VII; 2238, f. 155v.-156v.; 4761, f. 40; 4762, f. 30r.
34. Marienwijngaert te Weert
Te vernietigen: nvt
Te bewaren: 1
Vernietigingspercentage: ?
Bewerkingstijd: 1/12 dag
Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, f. 8, 11; 2237, 19 brumaire an VII; 2238, 155v.-156v.; 4761, f. 40; 4762, f. 30v.
35. Penitenten te Weert
Te vernietigen: 2

- Te bewaren: 2
 Vernietigingspercentage: 50 %
 Bewerkingstijd: 1/12 dag
 Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, f. 8, 11; 2237, 19
 brumaire an VII; 2238, 155v.-156v.; 4761, f. 62;
 4762, f. 43r.
36. Witte Vrouwen te Hasselt
 Te vernietigen: nvt
 Te bewaren: 4
 Vernietigingspercentage; ?
 Bewerkingstijd; 1/12 dag
 Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, f. 9, 11; 2237, 19
 brumaire an VII; 2238, 155v.-156v.; 4761, f. 62;
 4762, f. 43r.
37. Abdij te Rolduc (= abdij Kloosterrade)
 Te vernietigen: nvt
 Te bewaren: 8
 Vernietigingspercentage: ?
 Bewerkingstijd: 3/12 dag
 Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, f. 9, 11; 2237, 19
 brumaire an VII; 2238, f. 155v.-156v.; 4761, f.
 62; 4762, f. 43r.
38. Capucijnen te Maaseik
 Te vernietigen: 15 (14)
 Te bewaren: 6 + 2 = 8 (13)
 Vernietigingspercentage: 51,85 %
 Bewerkingstijd: 3/12 dag
 Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, f. 17-21; 2237, 19
 brumaire an VII; 2238, 170r.-170v.; 4761, f. 30;
 4762, f. 22v.-23r.
39. Rentmeester Staten-Generaal te Venlo
 Te vernietigen: 28
 Te bewaren: 24 (27) + 3 = 27 (30)
 Vernietigingspercentage: 48,27 %
 Bewerkingstijd: 1 dag
 Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, f. 12-15; 2237, 25
 brumaire an VII; 2238, 167r.-169r.
40. Domeinen Staten-Generaal te Venlo
 Te vernietigen: nvt
 Te bewaren: 29 (27 + 3 = 30)
 Bewerkingstijd: 1 dag
 Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, f. 15-16; 4761, f. 65-
 67; 4762, f. 44v.-45r.
41. Kapittel Onze Lieve Vrouw te Maastricht
 Te vernietigen: 206
 Te bewaren: 59 (60)
 Vernietigingspercentage: 77,44 %
 Bewerkingstijd: 22 dagen
42. Kanunniken van Sint Anna te Maastricht
 (onderdeel van OLV)
 Te vernietigen: 9
 Te bewaren: 5
 Vernietigingspercentage: 64,28 %
 Bewerkingstijd: 1 dag
 Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, f. 38-39; 2237, 21
 frimaire an VII; 2238, f. 119r.-119v.; 4761, f. 69;
 4762, f. 46v.
43. Kapittel Sint Servaas te Maastricht
 Te vernietigen: 524
 Te bewaren; 128 + 14 = 142
 Vernietigingspercentage: 78,67 %
 Bewerkingstijd: 75 dagen
 Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, f. 40-93; 2237, 7
 ventôse an VII; 2238, f. 91r.-118r.; 4761, f. 76-
 83; 4762, f. 50r.-54v.
 N.B.: Hierin opgenomen de stukken bestemd
 voor 'les fondations de bienfaisance' van
 Onze-Lieve Vrouw en Sint Servaas (f. 41-46).
 Deze stukken gingen later naar het Bureau
 Central de Bienfaisance de Maastricht, samen
 met stukken van 'le mense des pauvres' van de
 parochie Sint Catherina te Maastricht (zie hier-
 onder).
44. Sint Catherina te Maastricht
 Te vernietigen: 32
 Te bewaren: 8 + 5 + 8 = 21
 Vernietigingspercentage: 60,37 %
 Bewerkingstijd: 7 dagen
 Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, f. 94-98; 2237, 8-14
 ventôse an VII; 2238, f. 64r.-67r.
 N.B.: zie ook nummer 10. Dit archief bestaat uit
 3 deelarchieven, te weten: het archief van de
 pastoor en de kerkfabriek, het archief van de
 kas van de armen en het archief van studie-
 beurs voor de universiteit van Leuven. Na de
 schifting gaat het archief van de kas van de
 armen naar het bureau de bienfaisance en
 het archief van de studiebeurs naar de centra-
 le administratie van het departementale be-
 stuur!
45. Bons enfants te Maastricht
 Te vernietigen: 4
 Te bewaren: 21
 Vernietigingspercentage: 16 %
 Bewerkingstijd: 2 dagen

- Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, f. 99-102; 2237, 15
en16 ventôse an VII; 2238, f. 73r.-74r.; 4761, f.
64-65; 4762, f. 43v.-44r.
46. Proosdij van Sint Servaas te Maastricht
Te vernietigen: 3
Te bewaren: 4
Vernietigingspercentage: 42,85 %
Bewerkingstijd: ½ dag
Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, f. 102-103; 2237, 17
ventôse an VII; 2238, f. 79r.; 4761, f. 83; 4762, f.
54v.
47. Klooster Jeruzalem te Sint-Truiden
Te vernietigen: 2
Te bewaren: 2
Vernietigingspercentage: 50 %
Bewerkingstijd: ½ dag
Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, f. 103; 2237, 17
ventôse an VII; 2238, f. 79r.-79v.; 4761, f. 65;
4762, f. 44v.
48. Alexianen te Sint-Truiden
Te vernietigen: nvt
Te bewaren: 2
Vernietigingspercentage: ?
Bewerkingstijd: 1/8 dag
Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, f. 104; 2237, 18
ventôse an VII; 2238, f. 76r.-76v.; 4761, f. 70;
4762, f. 47r.
49. Abdij te Houthem Sint-Gerlach
Te vernietigen: nvt
Te bewaren: 5
Vernietigingspercentage: ?
Bewerkingstijd: 1/8 dag
Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, f. 104; 2237, 18
ventôse an VII; 2238, f. 76r.-76v.; 4761, f. 70;
4762, f. 47r.
50. Abdij te Rotem
Te vernietigen: nvt
Te bewaren: 2 (3)
Vernietigingspercentage: ?
Bewerkingstijd: 1/8 dag
Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, f. 104; 2237, 18
ventôse an VII; 2238, f. 76r.-76v.; 4761, f. 70;
4762, f. 47r.
51. Kartuizers te Zeelhem
Te vernietigen: nvt
Te bewaren: 1
Vernietigingspercentage: ?
Bewerkingstijd: 1/8 dag
- Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, f. 104; 2237, 18
ventôse an VII; 2238, f. 76r.-76v.; 4761, f. 70
52. Augustijnen te Hasselt
Te vernietigen: nvt
Te bewaren: 4 (3)
Vernietigingspercentage: ?
Bewerkingstijd: 1/8 dag
Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, f. 104; 2237, 18
ventôse an VII; 2238, f. 76r.-76v.; 4761, f. 70;
4762, f. 47r.
53. Begijnhof te Hasselt
Te vernietigen: nvt
Te bewaren: 2
Vernietigingspercentage: ?
Bewerkingstijd: 1/8 dag
Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, f. 105; 2237, 18
ventôse an VII; 2238, f. 76 rect-76v.; 4761, f. 70;
4762, f. 47r.
54. Kruisheren te Maastricht
Te vernietigen; nvt
Te bewaren: 3
Vernietigingspercentage: ?
Bewerkingstijd: 1/8 dag
Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, f. 105; 2237, 18
ventôse an VII; 2238 f. 76r.-76v., 4761, f. 70-71;
4762, f. 47r.
N.B.: zie ook nummers. 22 en 75
55. Penitenten te Maastricht
Te vernietigen: nvt
Te bewaren: 2 (1)
Vernietigingspercentage: ?
Bewerkingstijd: 1/8 dag
Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, f. 105; 2237, 18
ventôse an VII; 2238, f. 76r.-76v.; 4761, f. 71;
4762, f. 47r.
56. Verschillende archieven van pastoors en pre-
benden in de kantons Eisden Millen, Meerssen
en Munsterbilzen
Te vernietigen: ?
Te bewaren: 18
Vernietigingspercentage: ?
Bewerkingstijd: 3 dagen
Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, f. 106-107; 2237,
19-21 ventôse an VII; 2238, folio 83r.-84v.;
4761, f. 71-72; 4762, f. 47v.-48r.
57. Marienweijde te Venlo
Te vernietigen: 10
Te bewaren: 16

Vernietigingspercentage: 38,46 %

Bewerkingstijd: 1/3 dag

Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, f. 108-110; 2237, 22 ventôse an VII; 2238, f. 81r.-81v.; 4761, f. 72; 4762, f. 48r.-48v.

58. Ursulinen te Roermond

Te vernietigen: ?

Te bewaren: 2

Vernietigingspercentage: ?

Bewerkingstijd: 1/3 dag

Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, f. 110; 2237, 22 ventôse an VII; 2238, f. 81r.-81v.; 4761, f. 73; 4762, f. 48v.

59. Marienschoot te Nunhem

Te vernietigen: nvt

Te bewaren: 1

Vernietigingspercentage: ?

Bewerkingstijd: 1/3 dag

Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, f. 110; 2237, 22 ventôse an VII; 2238, f. 81r.-81v.; 4762, f. 48v.

60. Gilden van Maaseik

Te vernietigen: 9

Te bewaren: 10

Vernietigingspercentage: 47,36 %

Bewerkingstijd: 1 dag

Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, f. 110-112; 2237, 22 ventôse an VII; 2238, f. 82r.-82v.; 4761, f. 73-74; 4762, f. 48v.-49r.

61. Gilden van Maastricht

Te vernietigen: ?

Te bewaren: 28 + 8 + 5 + 4 = 43

Vernietigingspercentage: ?

Bewerkingstijd: 3 dagen

Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, f. 112-120; 2237, 24-26 ventôse an VII; 2238, f. 86r.-88v.; 4761, f. 74-75; 4762, f. 49r.-50v.

62. Commanderie van Aldenbiezen

Te vernietigen: zie 1.(= 185)

Te bewaren: 69

Vernietigingspercentage: 69,02 %

Bewerkingstijd: 11 dagen

Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, f. 121-131; 2237, 27 ventôse -7 germinal an VII

63. Kapittel Sint Marie te Tongeren

Te vernietigen: 106 + 15 = 121

Te bewaren: 35 + 7 + 26 = 68

Bewerkingstijd: 1 dag

Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, f. 131; 2237, 22

floréal an VII; 2238, f. 45r.-46r., 51r.-54r.; 4761, f. 89-91; 4762, f. 55r.-56r., 57v.-58r.

64. Begijnhof te Tongeren

Te vernietigen: 27

Te bewaren: 47 (48)

Vernietigingspercentage: 36 %

Bewerkingstijd: 11 dagen

Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, geen nummering, ná f. 131; 2237, 23 floréal - 3 prairial an VII; 2238, f. 33r.-34v.; 4762, 56r.-57v.

N.B.: zie ook nr. 78

65. Kapittel Sint Odulphus te Loon

Te vernietigen: nvt

Te bewaren: 23

Vernietigingspercentage: ?

Bewerkingstijd: 1½ dag

Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, geen nummering, ná f. 131; 2237, 5 en 6 prairial an VII; 2238, f. 46v.-47r.; 4761, f. 91-93; 4762, f. 58v.

66. Begijnhof te Gratem

Te vernietigen: 1

Te bewaren: 6

Vernietigingspercentage: 14,28 %

Bewerkingstijd: ½ dag

Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, geen nummering, ná f. 131; 2237, 6 prairial an VII; 2238, f. 47r.-47v.; 4761, f. 93-94; 4762, f. 59v.

67. Kapittel te Kortesseem

Te vernietigen: 3

Te bewaren: 14

Vernietigingspercentage: 17,64 %

Bewerkingstijd: 1 dag

Bron: FA inv.nr. 4757, band 2, geen nummering, ná f. 131; 2237, 7 prairial an VII; 2238, f. 47v.-48r.; 4761, f. 94-95; 4762, f. 59v.-60r.

68. Kapittel te Rutten

Te vernietigen: nvt

Te bewaren: 9 (10)

Vernietigingspercentage: ?

Bewerkingstijd: ½ dag

Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, geen nummering, ná f. 131; 2237, 8 prairial an VII; 2238, f. 40r.; 4761, f. 95-96; 4762, f. 60r.-60v.

69. Verschillende archieven van pastoors en prebenden in de kantons Kortesseem, Tongeren, Loon en Montenaken

Te vernietigen: ?

Te bewaren: 64

Vernietigingspercentage: ?

Bewerkingstijd: 1 dag

Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, geen nummering, ná f. 131; 2237, 9 prairial an VII; 2238, f. 20r.-21r., 40v.-43r.; 4761, f. 96-102; 4762, f. 60v.-63r.

70. Bons Enfants te Tongeren

Te vernietigen: 20

Te bewaren: 16

Vernietigingspercentage: 55,55 %

Bewerkingstijd: 3½ dag

Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2, geen nummering, ná f. 131; 2237, 9-12 prairial an VII; 4761, f. 102; 4762, f. 63r.-63v.

71. Gilden van Tongeren

Te vernietigen: 8

Te bewaren: 17

Vernietigingspercentage: 32 %

Bewerkingstijd: ½ dag

Bron: FA inv.nrs. 2237, 13 prairial an VII; 2238, 28r.-28v.; 4761, f. 103-105; 4762, f. 63v.-64v.

72. Verschillende archieven van pastoors en prebenden in de kantons Hasselt, Herk, Beringen en Sint-Truiden

Te vernietigen: 1

Te bewaren: 67

Vernietigingspercentage: 1, 47 %

Bewerkingstijd: 2 ½ dag

Bron: FA inv.nrs. 2237, 13-15 prairial an VII; 2238, f. 29r.-30v.; 4761, f. 105-111; 4762, f. 64v.-68r.

73. Pastoor van Melveren

Niets te vermelden

Bron: FA inv.nr. 2237, 2 messidor an VII

74. Bogaarden van Maastricht

Te vernietigen: 4

Te bewaren: 17

Vernietigingspercentage: 19,04 %

Bewerkingstijd: 1 dag

Bron: FA inv.nr. 2237, 2 messidor an VII; 2238, f. 140 rect-140v.

N.B.: zie ook nummer 18.

75. Kruisheren te Maastricht

Niets te vermelden

Bron: FA inv.nr. 2237, 2 messidor an VII

N.B.: zie ook nummers 22 en 54

76. Broederschap van de Dood (Confrerie des trè-passes) te Sint-Truiden

Niets te vermelden

Bron: FA inv.nrs. 2237, 2 messidor an VII

77. Onderzoek pauselijke bullen

Niets te vermelden

Bewerkingstijd: 10 dagen

Bron: FA inv.nrs. 2237, 3 messidor an VII; 2238, f. 2r.-7r.

78. Begijnhof van Tongeren

Te vernietigen: circa 100 (une centaine)

Te bewaren: 47

Vernietigingspercentage: 68,02 5

Bewerkingstijd: 1 dag

Bron: FA inv.nrs. 2237, 13 messidor an VII; 4761, f. 85-88

N.B.: zie ook nummer 64

79. Verschillende archieven van pastoors en prebenden in het kanton Loon

Te vernietigen: nvt

Te bewaren: 31

Vernietigingspercentage: ?

Bewerkingstijd: 1 dag

Bron: FA inv.nrs. 2237, 14 messidor an VII; 4761, f. 111-114

Bijlage 2: Overzicht van de bewerkte archieven van rechterlijke instellingen:

1. De rechtbank van de Proostdij van Sint Servaas
Te vernietigen: 48
Te bewaren: 19
Vernietigingspercentage: 71,64 %
Informant: oud-griffier H.M. Nijpels
Bron: FA inv.nrs. 4758, f. 67; 4764, 1r.-2r., 10r.-11v.;
4765, 4r.-5v., 127r.-128r.
2. De rechtbank van Mechelen
Te vernietigen: 260 (298)
Te bewaren: 38 (39)
Vernietigingspercentage: 88,42 %
Informant: oud-griffier H.M. Nijpels
Bron: FA inv.nrs. 4758, f. 68-69; 4764, 2v.-7r., 23r.-
54v.; 4765, 6r.-9r., 129r.-136r.
3. De rechtbank van Valkenburg
Te vernietigen: 858
Te bewaren: 70
Vernietigingspercentage: 92,45 %
Informant: oud-griffier Collard
Bron: FA inv.nrs. 4758, f. 70-71; 4764, 7r.-17r., 23r.-
54v.; 4765, 10r.-21r., 137r.-162r.
4. De rechtbank van Cadier
Te vernietigen: 56
Te bewaren: 29
Vernietigingspercentage: 65,88 %
Informant: Van Melsen
Bron: FA inv.nrs. 4758, f. 71-72; 4764, 18r.-19v.,
55r.-57r.; 4765, 22r.-23v., 163r.-165r.
5. De rechtbank van Mopertingen
Te vernietigen: 6
Te Bewaren: 4
Vernietigingspercentage: 60 %
Informant: zoon van oud-griffier Gudy
Bron: FA inv.nrs. 4758, f. 72; 4764, 19v., 57r.; 4765,
24r., 166r.
6. De rechtbank van het officialaat van Haspen-
gouw
Te vernietigen: 50
Te bewaren: 3
Vernietigingspercentage: 94,33 %
Bron: FA inv.nrs. 4758, f. 72; 4764, 20r., 57v.-59r.;
4765, 167r.-168v.
7. De rechtbanken van Geulle, Bunde en
Ulestraten
Te vernietigen: 540
Te bewaren: 54
Vernietigingspercentage: 90,90 %
Informant: oud-griffier J.A.C. van Panhuijs
Bron: FA inv.nrs. 4758, f. 72-73; 4764, 20r.-24v.,
59v.-75v.; 4765, 26r.-30r., 169r.-182r.
8. De rechtbank van Vlijtingen
Te vernietigen: 142
Te bewaren: 46
Vernietigingspercentage: 75,53 %
Informant: Mathieu Stappers
Bron: FA inv.nrs. 4758, f. 73-74; 4764, 25r.-27r.,
76v.-80r.; 4765, 31r.-32v., 183r.-186v.
9. De rechtbank van Hees
Te vernietigen: 8
Te bewaren: 14
Vernietigingspercentage: 36,36 %
Bron: FA inv.nrs. 4758, f. 74; 4764, 27r.-28r., 80r.;
4765, 33r.-33v., 187r
10. De rechtbank van Itteren
Te vernietigen: 80
Te bewaren: 18
Informant: oud-griffier Van den Heuvelt
Bron: FA inv.nrs. 4758, f. 76-77; 4764, 28r.-29v.,
80v.-83r.; 4765, 34r.-35r., 188r.-189v.
11. De rechtbank van Berg
Te vernietigen: 101
Te bewaren: 27
Vernietigingspercentage: 78,90 %
Informant: oud-griffier Habets
Bron: FA inv.nrs. 4758, f. 77; 4764, 29v.-31v., 83r.-
86r.; 4765, 36r.-37r., 190r.-192v.
12. De rechtbank van Bemelen
Te vernietigen: 67
Te bewaren: 12
Vernietigingspercentage: 84,81 %
Informant: oud-griffier Habets
Bron: FA inv.nrs. 4758, f. 77; 4764, 31v.-32v., 86r.-
88r.; 4765, 38r.-38v., 194r.-195v.

13. De rechtbank van Gronsveld en omgeving
Te vernietigen: 6 (al het archiefmateriaal van vóór 1792 is verloren gegaan)
Te bewaren: 12
Vernietigingspercentage: 33,33 %
Informant: oud-griffier Lebens
Bron: FA inv.nrs. 4758, f. 77-78; 4764, 32v.-33r., 88v.; 4765, 39r.-39v., 196r.
14. De rechtbank van Tweebergen
Te vernietigen: 7
Te bewaren: 6
Vernietigingspercentage: 53,84 %
Informant: oud-griffier Lebens
Bron: FA inv.nrs. 4758, f. 78; 4764, 33r.-33v., 88v.-89r.; 4765, 40r.-40v., 197r.
15. De rechtbank van Neerharen bij Ogrimbie
Te vernietigen: 18
Te bewaren: 22
Vernietigingspercentage: 45 %
Informant: oud-griffier Lebens
Bron: FA inv.nrs. 4758, f. 78-79; 4764, 34r.-35r., 89r.-89v.; 4765, 41r.-41v., 198r.
16. De rechtbank van Stein
Te vernietigen: 96
Te bewaren: 27
Vernietigingspercentage: 78,04 %
Informant: oud-griffier Rost
Bron: FA inv.nrs. 4758, f. 79; 4764, 35r.-38v., 89v.-93r.; 4765, 42r.-42v., 199r.-200v.
17. De rechtbank van Meerssen, Amby en omgeving
Te vernietigen: 764
Te bewaren: 27 (30)
Vernietigingspercentage: 96,58 %
Informant: oud-griffier P. van den Heuvel
Bron: FA inv.nrs. 4758, f. 82; 4764, 36v.; 4765, 43r.-46v., 201r.-214v.
18. De rechtbank van Borgharen
Te vernietigen: 174
Te bewaren: 28
Vernietigingspercentage: 86,13 %
Informant, oud-griffier Nieuwenhuijsen
Bron: FA inv.nrs. 4758, f. 83; 4765, 47r.-48v., 215r.-218v.
19. De rechtbank van Beek
Te vernietigen: 265
Te bewaren: 41
- Vernietigingspercentage: 86,60 %
Informant: oud-griffier Wilmar
Bron: FA inv.nrs. 4758, f. 83; 4765, 51r.-53v., 221r.-226r.
20. De rechtbank van Heer
Te vernietigen: 46
Te bewaren: 34 (29)
Vernietigingspercentage: 61,33 %
Informant: oud-griffier Crahay
Bron: FA inv.nrs. 4758, f. 84-85; 4765, 49r.-50v., 219r.-220r.
21. De rechtbank van Sint Pieter
Te vernietigen: 412
Te bewaren: 34
Vernietigingspercentage: 92,37 %
Informant: Phillippens
Bron: FA inv.nrs. 4758, f. 85; 4765, 54r.-56v., 227r.-234v.
22. De rechtbank van Elsloo
Te vernietigen: 279
Te bewaren: 40
Vernietigingspercentage: 87,46 %
Informant: Van Hees
Bron: FA inv.nrs. 4758, f. 86-87; 4765, 57r.-59r., 235r.-240r.
23. De rechtbank van Kanne
Te vernietigen: 34
Te bewaren; 14 (13)
Vernietigingspercentage: 72,34 %
Informant: oud-griffier Colson
Bron: FA inv.nrs. 4758, f. 87; 4765, 61r.-61v., 242r.-242v.
24. De rechtbank van het kamergerecht van het kapittel van Sint Servaas
Te vernietigen: 22
Te bewaren: 13
Vernietigingspercentage: 62,85 %
Informant: oud-griffier Van der Vrecken
Bron: FA inv.nrs. 4758, f. 87-88; 4765, 60r.-60v., 241r.-241v.
25. De rechtbank van Zichen en Zussen
Te vernietigen: 39
Te bewaren: 11
Vernietigingspercentage: 78 %
Informant: oud-griffier Défontaine
Bron: FA inv.nrs. 4758, f. 88-89; 4765, 63r.-63v., 243r.-244r.

26. De rechtbank van Meer en Bolder
 Te vernietigen: 18
 Te bewaren: 8
 Vernietigingspercentage: 69,23 %
 Informant: oud-griffier Défontaine
 Bron: FA inv.nrs. 4758, f. 89; 4765, 66r., 245r.-245v.
27. De rechtbank van Val
 Te vernietigen: 1 + 42 = 43 (42)
 Te bewaren: 5 + 8 = 13
 Vernietigingspercentage: 76,36 %
 Informant: ?
 Bron: FA inv.nrs. 4758, f. 89-90; 4765, 67r.-68r., 246r.-246v.
28. De rechtbank van Wonck
 Te vernietigen: 47
 Te bewaren: 16 (26)
 Vernietigingspercentage: 64,38 %
 Informant: ?
 Bron: FA inv.nrs. 4758, f. 90; 4765, 69r.-69v., 247r.-248r.
29. De rechtbank van Eben Emael
 Te vernietigen: 109
 Te bewaren: 11
 Vernietigingspercentage: 90,83 %
 Informant: ?
 Bron: FA inv.nrs. 4758, f. 90-91; 4764, 70r., 249r.-252r.
30. De rechtbank van Klimmen
 Te vernietigen: ?
 Te bewaren: 4
 Vernietigingspercentage: ?
 Informant: oud-griffier Van Panhuijs
 Bron: FA inv.nrs. 4758, f. 91; 4765, 65r.
31. De rechtbank van Rolduc
 Te vernietigen: 182
 Te bewaren: 16
 Vernietigingspercentage: 91,91 %
 Informant: oud-griffier Jacoby
 Bron: FA inv.nrs. 4758, f. 92; 4765, 71r.-72r., 253r.-256v.
32. De rechtbank van Rosmeer
 Te vernietigen: 89 (39)
 Te bewaren: 5
 Vernietigingspercentage: 88,63 %
 Informant: oud-griffier Gourmet
 Bron: FA inv.nrs. 4758, f. 93; 4765, 73r., 257r.-257v.
33. De rechtbank van Bassenge en Roclenge
 Te vernietigen: 36
 Te bewaren: 6
 Vernietigingspercentage: 85,71 %
 Informant: Riga
 Bron, FA inv.nr. 4758, f. 93-94; 4765, 74r., 259r.-259v.
34. De rechtbank van het kapittel van Munsterbilzen
 Te vernietigen: 190
 Te bewaren: 32 + 11 = 43
 Vernietigingspercentage: 81,54 %
 Informant: ?
 Bron: FA inv.nrs. 4757, band 2 op einde, geen folio-nummering; 4764, 1r.-9v., 4765, 1r.-3v., 121r.-126r.
35. De rechtbanken van Uikhoven, Rijckholt, Mesch, Breust, Mheer, Slenaken, Vucht, Meeswijk, Bevent, Stokkem en Leut.
 Te vernietigen: ?
 Te bewaren: ?
 Vernietigingspercentage: ?
 Informant: ?
 Bron: FA inv.nr. 4757, band 2 op einde, geen folio-nummering
36. De rechtbank van het kapittel van OLV te Maastricht
 Te vernietigen: ?
 Te bewaren: 5
 Vernietigingspercentage: ?
 Informant: ?
 Bron: FA inv.nr. 4765, 62r.

- * Dit artikel is een bewerking van mijn doctoraalscriptie archiefwetenschappen aan de Universiteit van Amsterdam. Mijn scriptiebegeleider was prof.dr. Eric Ketelaar en de uitreiking van mijn tweede bul vond plaats op 28 augustus 2003. Verder wil ik de bekende Maastrichtse cabaretier Thei Dols (=oud-leraar Frans) bedanken voor het kritisch bekijken van de Franse citaten.
- 1 H.H. Wouters, *Grensland en bruggehoofd. Historische studies met betrekking tot het Limburgse Maasdal, en meer in het bijzonder, de stad Maastricht*, Maastricht/Assen 1970, 19. Vertaling: Al die archiefstukken en gotische geschriften zijn slechts eigendomsrechten van het feodale systeem, van onderwerping van de zwakken aan de sterken en politieke reglementen, die strijdig zijn met de rede, de menselijkheid en de gerechtigheid. Deze belachelijke restanten kunnen beter ingeruild worden voor de Verklaring van de Mensenrechten). Dit is de taal van de "ewige Gauleiter", van de volkscommissaris van alle tijden.
 - 2 K. Pomian, *La Révolution et les archives*, in: P. Nora (red.), *Les lieux de mémoire, partie 3, Les archives de France*, Parijs 1993, 179, 181.
 - 3 M. Hedstrom, *Interfaces with time*, in: *Archival Science* 2 (2002), 37.
 - 4 H. Hardenberg en F. Nuyens, *Inventaris der archieven van het arrondissement Maastricht en van het departement van de Nedermaas 1794-1814*, Den Haag 1946, v-vi.
 - 5 D. Poulot, 'Surveiller et s'instruire'. *La Révolution française et l'intelligence de l'héritage historique*, Oxford 1996, 263.
 - 6 Poulot, *Surveiller*, 263.
 - 7 Poulot, *Surveiller*, 259-260.
 - 8 Poulot, *Surveiller*, 262-263.
 - 9 Pomian, *Révolution*, 185-186.
 - 10 FA inv. nr. 297, f. 69r.-74v.; F. Wyffels, *De archiefwetgeving van de Franse periode (1788-1818)*, Brussel 1987, 29-34; A.J.A. Flament, *De archieven tijdens het Frans bestuur*, in: *Verslagen Om trent 's'Rijks Oude Archieven*, Den Haag 1893, 451-459.
 - 11 M. Duchein, *Requiem pour trois lois défuntes*, in: *La gazette des Archives* 104 (1979), 14
 - 12 O. Guyotjeannin, *Les premières années des archives départementales françaises*, in: *Miscellanea Archivistica studia* 103, Brussel 1998, 10-13.
 - 13 FA inv.nr. 36r.-37v.; Wyffels, *Archiefwetgeving*, 55; Flament, *Archieven*, 469-470.
 - 14 FA inv.nrs. 2239, geen folionummering, 3 floréal an VI; 2237, f. 1v.
 - 15 FA inv.nr. 2239, geen folionummering, 3 floréal an VI.
 - 16 R. Wellens, *Les Archives belges et les lois révolutionnaires*, in: *Miscellanea Archivistica* 103, Brussel 1998, 79, noot 16; Brief Rijksarchief Anderlecht van 16 mei 2003. De wet van 7 messidor an II en de wet van 5 brumaire an V heeft Wyffels foutloos getranscribeerd. Dus mag ik er van uitgaan, dat hij dat ook met transcriptie van de instructie zo heeft gedaan!
 - 17 Wyffels, *Archiefwetgeving*, 70.
 - 18 Wyffels, *Archiefwetgeving*, 70.
 - 19 FA inv.nr. 2241, geen folionummering, 6 pluviôse an VI.
 - 20 FA inv.nr. 2242, geen folionummering, 17 germinal an VII; Almanach du Département de la Meuse-Inférieure 1797-1813; Volkstellingen Maastricht 1802/1803, 1816 en 1820; Overlijdensregister Meerssen 1806; A.J.A. Flament, *Eenige bijzonderheden van beampten aan de centrale administratie en de rechtbank te Maastricht*, in: *De Maasgouw* 7 (1885), 1047-1048, 1070-1072, 1074-1076, 1083-1084, 1087, 1089-1091, 1091, 1098; J. Philippens, *Een benoeming tot griffier te Sint Pieter*, in: *De Maasgouw* 51 (1931), 57-58; J.L. Blonden, *Naamlijst der leden van de Maastricht-*

- se vroedschap van 1796 tot 1927, Maastricht 1931; *Annales de l'académie d'archéologique de Belgique* 6 (1849), 12-13; M.K.J. Smeets, De notabelenvergadering in de arrondissementen Hasselt, Maastricht en Roermond -de latere provincie Limburg- in 1815, in: *Bijdragen en Mededelingen betreffende de Geschiedenis van Nederland* 20 (1965), 45.
- 21 FA inv.nr..2237, geen folionummering, 22 vendémiaire an VII.
- 22 FA inv.nr. 2239, geen folionummering, 19 septembre 1807; R. de la Haye, Nederland is meer dan de Bataafse Republiek, in: *Radicaal. Personeelsblad Rijksarchiefdienst* 1 (1996) 10, 4.
- 23 FA inv.nr. 4758, f. 23, 24 vendémiaire an VII.
- 24 FA inv.nr. 4758, f. 24, 26 vendémiaire an VII.
- 25 FA inv.nr 2237, f. 1v.
- 26 FA inv.nr. 2237, f. 2r.
- 27 Mededeling van de Rijksarchivaris van Hasselt, Michel van der Eijcken. Hij is momenteel bezig met inventarisatie van archief van abdij van Herkenrode; Voor Thorn zie J.Habets, *De archieven van het kapittel der Hoogadellijke Rijksabdij Thorn*, Den Haag 1889, iii-iv.
- 28 FA inv.nrs. 4760, geen folionummering, helemaal achterin; 4758, f. 4; Flament, *Archieven*, 471, noot 1.
- 29 FA inv.nr 4758, f. 5.
- 30 FA inv.nr. 4758, f. 7.
- 31 FA inv.nr. 4758, f. 27, 19.
- 32 FA inv.nr. 2237, 19 vendémiaire an VII.
- 33 FA inv.nr. 2236, bundel met allemaal soortgelijke brieven.
- 34 FA inv.nr. 4758, f. 33-34
- 35 FA inv.nr. 4758, f. 26.
- 36 FA inv.nrs. 2236, 24 nivôse an VII; 2238, f. 61r.-62r..
- 37 FA inv.nr. 4748, f. 47.
- 38 FA inv.nr. 2237, 9 germinal an VII, 11 floral an VII.
- 39 FA inv.nr. 4758, f. 48.
- 40 FA inv.nr. 2237, 19 messidor an VII.
- 41 FA inv.nr. 4758, f. 57.
- 42 FA inv.nr. 2241, 8 thermidor an VII.
- 43 FA inv.nr. 2237, 12 fructidor an VII.
- 44 FA inv.nr. 2239, geen folionummering, 21 frimaire an IX.
- 45 Flament, *Archieven*, 471-473; FA inv.nr. 2241, 30 germinal an IX.
- 46 FA inv.nr. 4758, f. 61-97.
- 47 FA inv.nr. 2239, geen folionummering, 14 nivôse an IX
- 48 FA inv.nr. 2243, geen folionummering, 3 messidor an IX, 10 thermidor an X, 2 messidor an XI: A.J.A. Flament, *Catalogus der stadsbibliotheek van Maastricht*, Maastricht 1893, 53-130.
- 49 N.J.M. Bos, *Rijkdom in revolutietijd. Oude en nieuwe rijken te Maastricht 1795-1815*, in: *Economisch- en Sociaal Historisch Jaarboek* 52 (1989), 152-153.
- 50 FA inv.nrs. 4758, f. 37, 19 brumaire an VII; 2237, geen folionummering, 19 brumaire an VII.
- 51 F. Antoine, *La vente des biens nationaux dans le département de la Dyle*, Brussel 1997, 334.
- 52 FA inv.nr. 2239, geen folionummering, 25 vendémiaire an VIII.
- 53 H.R. Wolf, *Inventaris van het archief van het klooster de Beyart te Maastricht 1485-1796*, Maastricht, 1984, 8-9.

- 54 J.A.K.Haas, *Inventaris van de archieven van het kapittel van Onze-Lieve-Vrouw te Maastricht 1096-1797*, Maastricht 1999, 68.
- 55 Bos, Rijkdom, 151; M.G. Spiertz, *Maastricht in het vierde kwart van de achttiende eeuw. Kerkelijke, politieke en sociale verhoudingen 1775-1801*, Assen, 1964, 52.
- 56 S. Tagage, De laatste jaren van het Onze-Lieve-Vrouwe-kapittel te Maastricht, in: A.H. Jenniskens e.a. (red.), *Campus liber. Bundel opstellen over de geschiedenis van Maastricht aangeboden aan mr. Dr. H.H.E. Wouters, stadsarchivaris en -bibliothecaris 1947-1977, bij gelegenheid van zijn zeventigste verjaardag*, Maastricht 1982 (Werken LGOG 8), 354.
- 57 FA inv.nr. 2237, geen folionummering, 7 ventôse an VII.
- 58 FA inv.nr. 2237, geen folionummering, 7 ventôse an VII.
- 59 S. Tagage, Rond de opheffing van het kapittel van Sint Servaas en de verkoop van zijn goederen, in: *Miscellanea Trajectensia. Bijdragen tot de geschiedenis van Maastricht*, Maastricht 1962, 499-521; Tagage, Laatste jaren, 354-369.
- 60 Haas, *Inventaris*, 64-65.
- 61 FA inv.nr. 4768, f. 61.
- 62 FA inv.nrs. 4768, f. 61-97; 2236, allemaal soortgelijke brieven over verzegeling archieven en informatie-inwinning met betrekking tot rechterlijke archieven.
- 63 FA inv.nr. 2236, geen folionummering, 14 nivôse an IX, bijlage 3
- 64 Wyffels, Archiefwetgeving, 69.
- 65 FA inv.nr. 4766, f. 32r..
- 66 FA inv.nr. 4765, f. 43r.-46v., f. 201r.-214v..
- 67 FA inv.nr. 4758, f. 82.
- 68 FA inv.nr. 4768, f. 97.
- 69 FA inv.nr. 4758, f. 55, 13 messidor an VII.
- 70 FA inv.nr. 2237, 12 fructidor an VII.
- 71 FA inv.nr. 4763, 12 messidor an VII.
- 72 Flament, Archieven, 483-484.